

Pouka za učitelje 1, 2024.

Psalmi

1. biblijska doktrina

Kako čitati Psalme

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Glavni tekst: Luka 24,44

Knjiga Psalama, takođe poznata kao Psaltir, predstavlja vrhunac jevrejske poezije. Kao nadahnjujuća i nadahnuta zbirka pesama, Psalmi izražavaju raznolika osećanja i borbe vernika, obuhvatajući razdoblje od ujedinjenog Izrailjskog carstva (10. vek pre n.e.) do perioda nakog izgnanstva (5. vek pre n.e.). Psaltir obuhvata mnoštvo žanrova: pesme zahvalnosti, hvale, priznanja, molitve za izbavljenje, himne za zaštitu, razmišljanja o Stvoriteljevim delima, itd. Pažljivim proučavanjem Psalama u ovom tromesečju nastojaćemo da razmišljamo o ovoj bogatoj raznolikosti.

Teme: U uvodu za pouku za ovo tromesečje, osvrnućemo se na sledeće teme:

1. Istorijska pozadina Knjige Psalama,
2. Različiti žanrovi ili kategorije pesama u zbirci,
3. Biblijske smernice za bogoslužjenje

Pored toga, proširićemo svoje proučavanje Psaltira razmatranjem sledećih tema: a) struktura Psalama; b) različita literarna oruđa koja su pisci Psalama koristili da izraze svoja osećanja; i c) izrazita podela knjiga unutar samog Psaltira.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Dobro organizovana „crkvena pesmarica“

Psaltir predstavlja izbor pesama uređenih tokom 5. veka pre nove ere; najverovatnije da su ovu zbirku sastavili Jezdra i njegovi saradnici književnici.

Knjiga je podeljena na pet manjih odeljaka, što pokazuje nameru onih koji su je uređivali da organizuju pesme prema temama, i hronološki i istorijski (videti tabelu u nastavku).

Knjiga	Poglavlja/Psalmi	Teme	Sadržaj
I	1–41	Sukob između Davida i Saula	Lične žalopojke: u većini psalama u ovom odeljku spominju se protivnici psalmiste, koje naziva „moji neprijatelji“. Istaknuti Psalmi u ovoj zbirci su: 1; 2; 24
II	42–72	Davidova vladavina	U mnogim psalmima u ovom odeljku isto tako se spominje neprijatelj. Istaknuti Psalmi: 45; 48; 51; 54–64
III	73–89	Asirska kriza u 8. veku pre nove ere	Zbirke sinova Asafovih i Korejevih. Istaknuti Psalmi: 78
IV	90–106	Teološka evaluacija nakon razorenja Jerusalima 586. g. pre n.e.	Zbirka psalama hvale: 95–100. Ključni Psalmi: 90; 103–105
V	107–150	Hvala i razmišljanje nakon izgnanstva: nova era	Zbirka Aliluja: 111–117; hodočasničke pesme: 120–134. Ključni Psalmi: 107; 110; 119

Danas naša crkva ima svoju zbirku pesama za bogoslužnje, Pesmaricu Hrišćanske adventističke crkve. Ukoliko pogledate indeks na kraju pesmarice, videćete da su pesme podeljene po temama. Psaltir ima sličnu organizaciju, mada su pesme poređane hronološki a ne tematski.

Gospod je zadovoljan kada unapred razmišljamo o aktivnostima i sredstvima koja možemo upotrebiti u obožavanju Njegovog imena. Moramo težiti da Mu ponudimo samo najbolje. Ovaj princip ne važi samo za održavanje našeg bogoslužnja, već i za njegovo planiranje i organizaciju. Uprkos savremenim idejama i popularnim trendovima koji se zalažu za slobodniji stil bogoslužnja, Knjiga Psalama pokazuje da moramo biti organizovani i uredni u našem obožavanju Boga.

U isto vreme, red i organizacija nipošto ne isključuju raznovrsnost, i treba da nastojimo da uključimo oba u naša bogoslužnja. Da bismo pomogli sebi u tom nastojanju, razmotrićemo dalje podelu psalama, kao što je prethodno prikazano. Započecemo zapažanjem da se svaki od pet odeljaka Psaltira završava doksološkim psalmom, ili liturgijskim izražavanjem hvale; naime: Psalam 41; Psalam 72; Psalam 89; Psalam 106; i Psalam 150.

Psalam 1 se usredsređuje na temu Tore, a Psalam 2 na carstvo Mesije, od kojih su obe glavne teme Psaltira. Neki biblijski mislioci smatraju da ova dva Psalma čine uvod ove pesmarice.

Takođe zapažamo da su određeni ključni psalmi (Psalam 2; Psalam 72; i Psalam 89) smešteni na veoma posebna i istaknuta mesta unutar knjige. Mnogi teolozi smatraju da je 89. Psalam središte celog Psaltira, jer se fokusira na prenošenje izrailjske nade na Gospoda nakon propasti davidovske monarhije.

Peti deo Psaltira, koji obuhvata pet poslednjih psalama, usredsređuje se na hvalu. Ovih pet psalama započinju sa „Aliluja“ ili „Hvalite Gospoda“ kao svojim naslovom i završavaju se istim izrazom. Ovi poslednji psalmi su puni žarkog izražavanja hvale: proslavljanja Boga kao čina obožavanja (Psalam 146,1.2; Psalam 147,12; Psalam 148,1–5.7.13.14; Psalam 149,3.6; Psalam 150,1–6); pevanja Gospodu (Psalam 147,7; Psalam 149,1); osećanja „sreće“ u Gospodu (Psalam 146,5); radovanja u Caru sionskom (Psalam 149,2); i veselja „u slavi“ (Psalam 149,5).

Kakvu divnu prednost imamo da organizujemo pesme koje koristimo u prinošenju hvale Bogu! Naš raspored pesama treba da pokaže jasnu nameru da slavimo Gospoda i uzdižemo Njegovu blagodat.

Divno sastavljen psaltir

Pažljivo proučavanje svakog psalma otkriće njihovu jedinstvenu lepotu. Pisci psalama koristili su mnoštvo literarnih tehnika da stvore uzvišenu poeziju. Među izrazima koje su često upotrebljavali su stilske figure, kao što su poređenje i antropomorfizmi. Poređenje je izraz u kome se dve različite stvari jasno porede, i često se uvodi sa *kao* (Psalam 1,3). Antropomorfizam je pripisivanje ljudske forme ili osobina stvari ili biću koje nije čovek, naročito božanstvu (Psalam 18,8–10).

Pisci psalama često su koristili literarna sredstva ili izraze koji uključuju zamenu, kao što je metonimija, stilska figura u kojoj se umesto reči koja označava jedan objekat ili pojam upotrebljava druga reč koja je u vezi sa prvim pojmom (Psalam 2,5); sinegdoha, stilska figura u kojoj se deo koristi za celinu ili celina za deo, ili posebno za uopšteno ili uopšteno za posebno (Psalam 44,6); i proklinjanje (Psalam 109,7). Psalmisti su koristili akrostih (Psalam 119), poetski oblik u kome prva slova početnih reči u svakom stihu, kada se uzmu redom, predstavljaju reč ili izraz. Takođe zapažamo upotrebu anafore, ili ponavljanja jedne reči ili više njih na početku dva ili više stihova u poemi ili pesmi (Psalam 136). Pored toga, primećujemo figure koje obuhvataju izostavljanje ili potiskivanje, kao što je elipsa, iznenadni skok sa jedne teme na drugu (Psalam 21,12); apoziopiza, iznenadan prekid usred rečenice, ili zbog nemogućnosti ili nesprenosti da se nastavi (Psalam 6,3); eroteza,

upotreba retoričkog pitanja (koje se koristi samo da bi se stvorio određeni efekat ili iznela tvrdnja ili poricanje, i nema za cilj dobijanje odgovora [Psalam 106,2]).

Sve ove stilske figure i različita druga literarna sredstva primenjena od strane pisaca Psaltira pokazuju literarnu sofisticiranost i neizmernu veštinu.

Različite vrste psalama

Opšta klasifikacija Psalama obrađena je u odeljku od utorka. Ono što sledi je detaljnije grupisanje melodija Psaltira, iako je sasvim moguće pronaći druge prihvatljive podele:

1. Himne

- opšte himne 8, 29, 33, 100, 103, 104, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145–150.

- istorijske himne: 78, 105

- sionske himne: 46, 48, 76, 87, 122

- carske himne: 47, 93, 96–99

2. Žalopojke

- lične žalopojke: 3, 5, 6, 7, 12, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 36, 38, 39, 43, 51, 54, 55–57, 59, 61, 63, 64, 69–71, 77, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140–143

- zajedničke žalopojke: 44, 60, 74, 79, 80, 82, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137

3. Različiti oblici

- carski psalmi: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 132, 144

- lična zahvalnost: 9, 10, 30, 32, 34, 40, 41, 92, 107, 116, 138

- zajednička zahvalnost: 65–68, 118, 124

- lični psalmi poverenja: 4, 11, 16, 23, 27, 62, 84, 91, 121, 131

- zajednički psalmi poverenja: 115, 125, 129, 133

- liturgije: 15, 24, 134

- proročke opomene: 14, 50, 52, 53, 58, 75, 81, 95

- didaktički psalmi: 1, 19, 37, 49, 73, 112, 119, 127, 128, 139

Ova lista otkriva da su psalmi sastavljeni od ličnih pesama kao i zajedničkih. Zapadna kultura danas stavlja naglasak na individualno. Jevrejski um, međutim, bio je usredsređen na osećaj zajedništva, element koji mi, kao hrišćani, ne smemo danas da izgubimo iz vida, naročito u svetlosti činjenice da smo, kao crkva, globalna zajednica sa misijom koju treba da obavljamo širom sveta.

Konačno, ono što nam prethodna zbirka pruža jeste misao da su psalmi izdvojeni za različite životne prilike: pesme za zajedničko i lično bogoslužnje, duhovne pesme za carske prilike, pesme za hodočašća do svetog grada, i pesme za liturgijske trenutke. Za biblijske pisce, obožavanje nije aktivnost rezervisana samo za hram. Obožavanje je način života.

„Zbirke“ u Knjizi Psalama

Lekcija za ovu sedmicu upućuje na zbirke pesama za posebne prilike, kao što su „Pesme za penjanje“ (Psalmi 120–134) i „Egipatski halel“ (Psalmi 113–118). Godine proučavanja otkrile su više veza između različitih psalama. Takvu jednu povezanost pronalazimo u Psalmima od 15. do 24. (vidi: W. Brown, “‘Here Comes the Sun!’ The Metaphorical Theology of Psalms 15–24,” in *The Composition of the Book of Psalms* [Leuven, 2010], p. 260) Ovaj skup može se opisati sledećom hijastičkom strukturom:

A Psalam 15 (liturgija koja se održava na ulazu u hram)

B Psalam 16 (pesma poverenja)

C Psalam 17 (molitva za pomoć)

D Psalam 18 (carska pesma)

E Psalam 19 (Otkrivenje: stvaranje i Tora)

D' Psalam 20,21 (carska pesma)

C' Psalam 22 (molitva za pomoć)

B' Psalam 23 (pesma poverenja)

A' Psalam 24 (liturgija koja se održava na ulazu u hram)

Hijazam je produženi paralelizam (vidi odeljak od utorka u vezi sa sažetim objašnjenjem o „paralelizmu“). Po analogiji, hijazam je sličan odrazu nečijeg lica ili slike u ogledalu dok je drugi deo (odnosno, odraz) ponavljanje ideje prvog dela (originalne slike), ali obrnutim redosledom. Središte hijazma obično ističe glavnu misao paralelizma. Ideja, kakvu zapažamo u hijastičkoj strukturi koju čine Psalmi 15-24, jeste da uzdigne otkrivenje Boga kroz Njegovo stvaranje i Njegovu reč. Ova hijastička struktura je okružena sa dva psalma povezana sa Svetilištem, od kojih svaki počinje sličnim pitanjem (Psalam 15,1; uporediti sa Psalam 24,3).

Ovaj hijazam sugerise da su sastavljači Psaltira pažljivo radili na njegovoj organizaciji i izlaganju. Jasno, Sveti Duh je nadahnuo ovaj raspored.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

U Psalmima pronalazimo široku lepezu osećanja koja pokazuju čitav dijapazon ljudskog iskustva, od uzvišenog poštovanja do ogromne tuge. Iako pisani pre više od 25 vekova, Psalmi prevazilaze vreme u kome su napisani i ostaju u velikoj meri relevantni za nas danas. Ovog tromesečja, ohrabrite članove razreda da se mole rečima ovih pesama, čineći ih svojim ličnim molitvama.

2. biblijska doktrina

Uči nas da se molimo

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Luka 11,1

Ove sedmice razmišljaćemo o očajanju koje je psalmista izrazio u vreme nevolje. U toku proučavanja razmotrićemo četiri pesme iz Psaltira koji nas mogu poučiti kako da se molimo usred svakodnevnih borbi: Psalam 44; 22; 13; 60.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Psalam 44

Iskrenost i direktnost psalmiste u svojim molbama Gospodu mogu nas zadiviti ili čak zaprepastiti. Mi uglavnom zaziremo od takvog nivoa hrabrosti kada se obraćamo Stvoritelju.

Nije tako u slučaju sinova Korejevih. Pogledajmo neke pouke koje možemo naučiti iz njihove hrabre molitve u Psalmu 44:

1. Sinovi Korejevi se uzdaju u Boga (Psalam 44,4-8), bez obzira sa kakvim se poniženjima suočavaju, jer se sećaju kakva je dela Gospod učinio za njih (Psalam 44,1-3). U njihovoj žalbi ne vladaju ljutita osećanja i optuživanje Boga. Umesto toga, njihova molitva se temelji na istinskoj veri u Njegovu snagu i milost.
2. Oni tvrde da ih je Gospod ostavio na milost i nemilost njihovim neprijateljima (Psalam 44,9-16). Možemo li izraziti isto osećanje prema svom Stvoritelju a da ne izgubimo veru?
3. Sinovi Korejevi potvrđuju da nisu zaboravili Boga (Psalam 44,17). Verni su i priznaju da ne mogu da prevare Gospoda (Psalam 44,17-22).
4. Pesa se završava snažnim vapajima Bogu da deluje u njihovu korist: „ustani“, „probudi se“, „izbavi“ (Psalam 44,23-26). Prema tome, snažno se mole za izbavljenje.

Na kraju psalma nema jasnog odgovora od Gospoda. Njegovo ćutanje je podsetnik da mnogo puta, na ovoj strani večnosti, možda nećemo dobiti odgovor sa neba kakav želimo. Međutim, ne smemo dozvoliti da nas očaj preplavi ili slomi našu veru.

Psalam 22

Ovaj psalam sastavljen je na isti način kao i Psalam 44, mada bi trebalo zapaziti da Psalam 22 predstavlja ličnu molbu. Car David je autor ovog psalma. Prema raspravama u vezi sa istorijskom pozadinom psalma, verujemo da je verovatno bio napisan ili kada je Saul progonio Davida ili u vreme Davidove nevolje kada se pobunio njegov sin Avesalom.

Kakvo god da je istorijsko poreklo pesme, nema sumnje da je ovaj psalam mesijanski. Novi zavet nekoliko puta citira stihove iz njega u kontekstu stradanja koje je Isus doživeo za vreme suđenja, mučenja i raspeća:

- „Bože Moj, Bože Moj, zašto si Me ostavio?“ (Marko 15,34; Matej 27,46) direktan je navod Psalma 22,1.

- Psalam 22,7 primenjuje se na Isusa na krstu i na one koji Mu se rugaju (Marko 15,29; Matej 27,39.40).

- Psalam 22,16 („probodoše ruke moje i noge moje“) direktna je aluzija na Isusa kada je bio prikovan na krst, iako ovaj stih nije naveden u Jevanđeljima.

- Marko 15,24 i Matej 27,35 upućuju na Psalam 22,18.

- Psalam 22,12-15 takođe se bez oklevanja može primeniti na Isusovo iskustvo. Psalam 22,17 opisuje stanje našeg Spasitelja na krstu: „Mogao bih izbrojiti sve kosti svoje. Oni gledaju, i od mene načiniše stvar za gledanje.“

U kontekstu proučavanja lekcije za ovu sedmicu, utešno je znati da se ovaj isti Stvoritelj, kada je bio u našem ljudskom telu, suočio sa stepenom patnje koja daleko premašuje svaku muku ili iskušenje sa kojima ćemo se ikada suočiti u svom životu. Naš Gospod se zasigurno setio ovog psalma tog sudbonosnog petka kada je doživeo smrt i molio se sa suzama u očima. Mi, takođe, možemo izgovoriti ove reči usred svoje žalosti.

Kako je nadahnjujuće znati da je sam Isus lično jadikovao usred patnje i iskazivao bol svom nebeskom Ocu. U takvom izražavanju potpune iskrenosti nema greha. Isus je čak zatražio u Getsimanskom vrtu: „Oče Moj, ako je moguće da Me mimoiđe čaša ova“, podsećajući nas da iskreno izražavanje osećanja i slabosti u molitvi nikada nije uvreda za Božje uši. Nakon što je Isus izlio osećanja svog srca Ocu, završio je molitvu savršenom pokornošću Očevoj volji: „Ali opet, ne kako Ja hoću nego kako Ti.“ (Matej 26,39)

Slično tome, Psalam 22 izražava isto savršeno poverenje i pokornost Očevoj volji. Psalam se završava, poput mnogih psalama, rečima izbavljenja (Psalam 22,20-22) i hvalom (Psalam 22,23-26). Završava se proslavom Gospodnjih dela milosti (Psalam 22,27-36), protežući se, u emocionalnom smislu, od najdubljeg bola i patnje do najveće radosti i blagoslova. Slično tome, naše molitve treba da streme tako veličanstvenim visinama.

Psalam 13

Pisci Psaltira navode dva pitanja da bi izrazili očajanje usred patnje i nevolja. Jedno pitanje glasi „zašto?“ (jevrejski *lamah*). „Zašto?“ se koristi kada sagovornik želi da shvati Božja dela u teškim prilikama, kao u sledećim primerima: 1) kada se čini da Gospod ništa ne čini da spase svog sledbenika (Psalam 10,1; Psalam 44,23); 2) kada se čini da je Bog napustio patnika (Psalam 22,1; Psalam 42,9; Psalam 44,24); ili 3) kada se čini da ga je Gospod odbacio (Psalam 42,3; Psalam 74,1; Psalam 88,14). U suštini, ovo pitanje se postavlja kada pokušavamo da shvatimo razlog Božjeg delovanja (ili nedelovanja).

Drugo pitanje koje psalmista navodi je „dokle?“ (Psalam 13,1.2; Psalam 35,17; Psalam 74,10; Psalam 79,5; Psalam 80,4; Psalam 89,46; Psalam 90,13; Psalam 94,3). „Dokle?“ se potpuno razlikuje od pitanja „Zašto?“ po svojoj nameri. „Dokle?“ ne dovodi u pitanje Božje postupke usred nečije patnje. „Dokle?“ pre priznaje da Gospod uvek drži sve pod kontrolom. Zatim, ovo pitanje ne upućuje molbu Bogu da izvrši osvetu nad izvorom nečijeg bola i tuge. Ovaj upitni oblik jednostavno iznosi želju za saznanjem koliko će još Bog zahtevati od vernika da čeka. Štaviše, „dokle?“ zahteva od Gospoda da deluje. Ovo pitanje takođe utelovljava osećanje duhovnog umora koji podnosimo suočeni sa patnjom i čežnjom da se ona okonča. Mi, takođe, sa psalmistom, možemo pitati Gospoda u molitvama: „Dokle?“ Slično tome, možemo Mu izneti molbu da se umeša i pokaže milost. Takva molitva može se nazvati „žalbam vere“.

Posle svoje bolne žalbe, David prelazi na molbu. Ovaj prelaz oblikuje za nas važno načelo u našim ličnim molitvama: ne treba da stagniramo ili da se „valjamo“ u svom žaljenju. Treba radije da

krenemo napred u veri: „Pogledaj, usliši me, Gospode, Bože moj! Prosvijetli oči moje.“ (Psalam 13,3) Mnogo puta ono što nam je zaista potrebno jeste sigurnost da je Stvoritelj sa nama.

Kao i Psalam 22, ova pjesma takođe se završava rečima poverenja (Psalam 13,5.6). Međutim, ove reči su više od jednostavne izjave vere. Tokom patnje, psalmista izražava radost i sigurnost (Psalam 13,5.6). Njegovi problemi i dalje postoje, ali veruje da će biti rešeni, i oslanja se na podršku Božjeg providenja. Takvo poverenje i vera služe kao uzor: mi se, takođe, moramo oslanjati na Boga, verovati u Njegovu silu i držati se Njegovih obećanja. Psalmista koristi tri glagola u poslednjoj rečenici: „uzdati“, „radovati“ i „pevati“. Kako se možemo radovati kada smo u nevolji? Isto tako, kako možemo pevati? Možemo postupati tako kada se „uzdamo“ u Božju „milost... koji mi dobro čini“ (Psalam 13,5.6).

Psalam 60

Naslov Psalma 60 otkriva istorijski kontekst u kome je pjesma napisana. Pisci Psaltira obično ne iznose pojedinosti o okolnostima. Međutim, time što je naveden, dobili smo koristan materijal za razumevanje porekla ove pesme.

Psalam 60 povezan je sa događajima iz teksta 2. Samuilova 8,1-14. U to vreme, David je postao car celog Izrailja (2. Samuilova 5,1-5), utvrdio je Jerusalim kao glavni grad svog carstva (2. Samuilova 5,6-10). Prorok Natan doneo je zavet od Boga novom caru (2. Samuilova 7). David je bio spreman da primi ispunjenje obećanja koja je Gospod dao Avramu: naime, da će njegovi potomci naslediti zemlju „ovu od vode misirske do velike vode, vode Efrata“ (1. Mojsijeva 15,18). Nakon Davidovih prvih pobeda koje je kao izrailjski car izvojevao nad Filistejima (2. Samuilova 5,17-25; 2. Samuilova 8,1.2) i Moavcima (2. Samuilova 8,2), suočio se sa još jednom vojnom pretnjom od strane Aramejaca. David se borio protiv Adad-Ezera cara sovskog. Iz tog sukoba se vratio kao pobednik, nakon što je ubio 18.000 Siraca u Slanoj dolini. Takođe, „po svoj Idumeji namjesti vojsku, i svi Edomci postasha sluge Davidove. I Gospod čuvaše Davida kuda god išaše“ (2. Samuilova 8,14).

Psalmi nisu filozofska razmišljanja ljudi o dalekom božanstvu. Pesme su oblikovali stvarni problemi sa kojima su se suočavali u svakodnevnom životu (uporediti sa 2. Samuilova 8, kada se spominju Moavci, Edomci i Filisteji, u Psalmu 60,8). David je napisao Psalam 60 u tim teškim trenucima kada se Izrailj borio protiv moćnih neprijatelja. Uprkos strašnom protivljenju (Psalam 60,1-3), David je izrazio, sa verom: „Podigni zastavu za one koji Te se boje, da uteku od luka.“ (Psalam 60,4)

Psalam 60 nam obećava da je Bog sa svojim narodom (Psalam 60,6-8). Iz tog razloga, David traži Božje prisustvo u najtežim časovima (Psalam 60,9-11). Na ovaj način, psalam se ne završava u pesimističkom duhu, baveći se mračnim putem koji sledi, već snažnim poverenjem u Boga da će uspeli: „Bogom smo jaki; On gazi neprijatelje naše.“ (Psalam 60,12) Kada se suočimo sa velikim izazovima i protivljenjem, najbolji način da im se suprotstavimo je da se molimo. Zatim, moramo ustati sa kolena, ispunjeni poverenjem u Boga da će nas osposobiti da učinimo velika dela za Njega.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Proučavanje ove četiri pesme – Psalam 44; 22; 13; 60 – uči nas kako da se molimo u vreme patnje. Saznali smo za potrebu da Gospodu u molitvi iskreno iskažemo svoje nevolje, neuspehe i obeshrabrenja. Sa sigurnošću možemo izneti žalbe i tuge pred svog Stvoritelja, pokazujući veru i poverenje da je čuo naše molitve.

Pozovite članove razreda da izraze svoju žalost Bogu. Zamolite ih da sa ostatkom grupe podele nove misli o molitvi koje su naučili iz lekcije. Ako je moguće, izaberite dobrovoljca koji će u duhu psalmista

podeliti iskustvo o svom molitvenom životu koje je ojačalo i osnažilo njegovu veru. Ne zaboravite, Psaltir nije samo zbirka prelepih pesama, već poziv da činimo Božju volju!

3. biblijska doktrina

Gospod caruje

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 93,1

Središte proučavanja: Psalam 8; Psalam 100; Psalam 97; Psalam 75,1-10; Psalam 105,7-10; Galatima 3,26-29; Psalam 25,10.

Uvod: Ove sedmice istraživaćemo pet aspekata Božje vladavine u Psaltiru. Videćemo da Psalmi potvrđuju sledeće: 1) osnova Božje suverene vladavine temelji se na Stvaranju. Gospod je Tvorac neba i Zemlje (1. Mojsijeva 1,1) i ljudskog roda (1. Mojsijeva 1,26); 2) na osnovu ove biblijske istine, brojni psalmisti objavljuju da je Gospod vladar celog sveta i svih naroda; 3) suverena vlast Gospoda je neodvojivo utkana u Njegov rad kao Sudije. 4) Kao Sudija, Bog se zauzima za svoj narod zbog svog zaveta sa njima. 5) On je veran propisima ovog sporazuma zato što je Zakon Njegovog zaveta temelj Njegovog carstva. Kao što ćemo videti, ovih pet tema su blisko povezane.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Bog kao Stvoritelj

Psalam 8 može se podeliti na dve glavne misli: Bog je Stvoritelj (Psalam 8,2-4) i ljudska bića su vrhunsko dostignuće Njegovog dela stvaranja (Psalam 8,5-8). Ove ideje su okružene na početku i na kraju psalma istim stihom, koji je poznat kao *inclusio*: „Gospode, Gospode naš, kako je veličanstveno ime Tvoje po svoj Zemlji.“ (Psalam 8,1.9)

Ne smemo prevideti važnost stvaranja u učenjima Pisma. Isaija koristi argument o Bogu kao Stvoritelju da bi poništio punovažnost verovanja u idole (Isaija 40,12-31). Slično tome, psalmista koristi isto rezonovanje da prizna Gospoda kao suverenog vladara neba i odbaci idolopoklonstvo (Psalam 115,1-8; Psalam 95,3-5.7; Psalam 96,5). Temelj Božjeg carstva je stvaranje. Taj temelj treba da bude razlog što Mu se klanjamo (Psalam 100,3-5). Stvaranje je takođe razlog postojanja Subote (1. Mojsijeva 2,1-3; 2. Mojsijeva 20,8-11), a sedmi dan predstavlja sećanje na Božju silu. Sa tim saznanjem, bolje shvatamo zašto poruka Otkrivenja 14,7 glasi: „I poklonite se Onome koji je stvorio nebo i Zemlju i more i izvore vodene.“ Propovedanje o ovoj poruci je sada važnije nego ikad, sada kada je neprijatelj stvorio relativno noviju etiološku paradigmu života: evoluciju.

Bog kao Car

Bog je stvorio univerzum: prema tome, on pripada Njemu. Dakle, On je Car. „Gospod caruje...Prijesto Tvoj stoji od iskona; odvijeka Ti si.“ (Psalam 93,1.2)

Psalam 97 na dobar način sažeto iznosi poruku o Božjoj vladavini:

1. Bog vlada (Psalam 97,1). Mnogi psalmi uzdižu Boga kao Cara (Psalam 47; Psalam 93; Psalam 95-99).
2. Dramatični elementi kao što su oblaci, tama, oganj, munje, zemlja, planine i nebesa okružuju Boga (Psalam 97,2-6). Ove meteorološke i geološke veličanstvene pojave prikazuju veličinu Cara nad carevima, koji budi naše divljenje i poštovanje.
3. Sramnost idolopoklonstva je osuđena u poređenju sa superiornošću obožavanja Boga (Psalam 97,7).
4. Božja deca Ga hvale i raduju se pravednim sudovima Njegove vladavine (Psalam 97,8.9).

5. Ljubav prema Bogu nadahnjuje vernike da „mrze zlo“ (Psalam 97,10). Gospod čuva i izbavlja svoj narod iz ruke zlih. Ovi razlozi su dovoljni da se veselimo i damo Mu hvalu (Psalam 97,11.12).

Bog kao Car je izvor mira i poverenja Njegove dece. „Neka slave silu Cara koji ljubi pravdu. Ti si utvrdio pravdu; sud i pravdu Ti si uredio u Jakovu.“ (Psalam 99,4) Pošto je Bog Car cele Zemlje, treba da se radujemo i „pevamo pesmu“ (Psalam 47,7; videti takođe stihove 1-6).

Bog kao Sudija

Gospod je Sudija zato što je Car. U starom Izrailju, vladar je izricao presudu na suđenjima i u sudskim pitanjima (videti: David [2. Samuilova 14,1-23]; Solomun [1. O carevima 3,16-28]). Prema tome, ideja o caru-sudiji bila je poznata narodu tog vremena. Kada su slušali kako pisci psalama pevaju o Gospodu kao Sudiji, odmah su razumeli taj koncept.

Psalam 75 kazuje da će Bog naš Sudija „suditi pravo“ (Psalam 75,2). Dakle, mi ne treba da se plašimo Njegovog rada kao Sudije, osim ako nismo na strani zla. „Jer ide, jer ide da sudi Zemlji. Sudiće vasiljenoj po pravdi, i narodima po istini svojoj.“ (Psalam 96,13)

Svrha Božjeg suda je da „ponizi“ jedne (bezakonike [Psalam 75,4.5.7]) i da uzvisi druge (verne [Psalam 75,1.2; Psalam 75,7]). Ovo isto načelo vlada u istražnom sudu u tekstu Danilo 7: Bog kažnjava mali rog (Danilo 7,26) i brani svoj narod (Danilo 7,22).

Verni slave Božji sud (Psalam 75,9), ne zato što se raduju uništenju bezakonika, već zato što je Bog veran svojim obećanjima, i On izbavlja nedužne (videti Otkrivenje 19,2). Na kraju Psalma 75 pronalazimo ovu misao o božanskoj vernosti i oslobođenju: „Sve ću rogove bezbožnicima polomiti, a rogovi pravednikovi uzvisiće se.“ (Psalam 75,10)

Bog zaveta

Na drevnom Bliskom istoku, zavet je bio sporazum između moćnog cara i njegovog vazala. Ovaj sporazum uključivao je ono što se zahtevalo od vazala da bi ostao pod zaštitom svog gospodara. Stari zavet usvojio je tu ondašnju sekularnu sliku i primenio je na odnos između nebeskog Cara i Njegovih sledbenika. „U drevnom bliskoistočnom ugovoru, Veliki Car davao je dva obećanja vazalu: prvo, napao bi vazala ukoliko bi se pobunio protiv njega; i drugo, pristupio bi odbrani svakog odanog vazala nad kojim je bio postavljen.“ (Tremper Longman III and Raymond B. Dillard, *An Introduction to the Old Testament* [Grand Rapids: Zondervan, 2006], p. 260) Razumevanje ovog koncepta rađa poverenje u verniku jer kroz to uči da može da se osloni na sigurnu Božju zaštitu.

Unutar ovog konteksta, Gospod je u Psaltiru opisan kao ratnik. Psalam 7 predstavlja molitvu pre bitke u kojoj psalmista moli Boga da deluje u korist svog naroda (Psalam 7,1.2). Psalmista se takođe poziva na Božju zaštitu i traži uništenje Božjih neprijatelja (Psalam 7,4-9). Bog je psalmistova odbrana (Psalam 7,10), predstavljajući ideju ili tvrđave ili štita. Bog, božanski Ratnik, prikazan je kako nosi mač, luk i strele: „oruđa smrti“ (Psalam 7,12.13). On je pripremio zamku za svoje neprijatelje (Psalam 7,15).

Bog Zakona

Pošto je Bog pravedni Vladar, „pamti uvijek zavjet svoj, riječ, koju je dao na tisuću koljena“ (Psalam 105,8). Osnova zaveta je Božji zakon. Prema tome, nije slučajno da su jedna od glavnih tema u Knjizi Psalama Gospodnje zapovesti (videti Psalam 1). Zapravo, najduži psalam i poglavlje u Bibliji, Psalam 119, usredsređen je potpuno na Toru, ili zakon.

Psalmistovo sagledavanje Božjeg zakona razlikuje se od uobičajene ideje koja preovladava u mnogim krugovima danas, ideje prema kojoj je božanski zakon skup krutih propisa koje osoba mora strogo da drži ili će doživeti strašnu kaznu kao posledicu kršenja jednog od njegovih propisa. U vezi sa zakonom, David kaže da Gospodnja svedočanstva obraćaju dušu, i neveste čini mudrima; zakon veseli srce i prosvetljuje oči (Psalam 19,7-10). Koliko nas može da kaže isto za propise i zakone svoje zemlje? U zavetnom odnosu, zapovesti su smernice koje prosvetljuju naše razumevanje i osposobljavaju nas da uživamo u dubokom odnosu sa svojim Stvoriteljem, Carem i Sudijom.

Tora više obuhvata misao „poučavanja“ nego „odredaba“. To je razlog što Psaltir prikazuje Božje uredbe kao dragoceno blago, koje „bolje je od zlata i dragog kamenja, slađe od meda koji teče iz sata“ (Psalam 19,10). Biti pod Božjim zavetom znači uživati u bliskoj zajednici sa Božanstvom.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Zapanjujuće je kada shvatimo u kojoj meri je pet teoloških tema o kojima smo proučavali ove sedmice povezano. Ova tematska serija počinje sa tvrdnjom da je Bog Stvoritelj i počiva na njoj. Poreći ovu osnovnu istinu znači odbaciti Božje pravo kao Vladara sveta i Suverenog Sudije svakog ljudskog bića. Prema tome, da Bog nije Sudija svih, onda bi svako mogao da čini šta god misli da je najbolje. Ne bi postojao večni zakon kome treba biti poslušan. Ne bi bilo apsoluta. Tužno je reći da smo svakog dana preplavljeni filozofijom. Čak i neki hrišćani padaju kao plen pred njenom pogubnom sofisticiranošću. Iz tog razloga, naša lekcija ove sedmice veoma je važna za naše porodice, naše mlade i vernike crkve.

Priznavanje Gospoda kao našeg Tvorca navešće nas da prihvatimo Njegovu vlast u svom životu i Njegovo pravo da nas vodi i ukori kada je potrebno. Uostalom, On je naš Sudija. Naš Stvoritelj želi da bude u zavetnom odnosu sa nama ispunjenom ljubavlju. Biblija obećava da će poslušnost Njemu i hod sa Njim biti lepo i utešno iskustvo.

Jedna pojedinost na koju smo se ovlaš osvrnuli u ovoj lekciji, i nismo je dublje istražili, jeste negovanje stava hvale i radosti. Zamolite nekoga da naglas pročita sledeće stihove. Ili, zamolite članove razreda da pročitaju psalam uglas. Ohrabrite svoje učenike da streme istom duhovnom životu psalmiste:

„Hodite, zapjevajmo Gospodu, pokliknimo Bogu, Gradu spasenja svojega! Izađimo pred lice Njegovo s hvalom, u pjesmama pokliknimo Mu! Jer je Gospod velik Bog i velik Car nad svijem bogovima.“
(Psalam 95,1-3)

Molitve upućene svom Caru i Sudiji treba više da ispunimo hvalom, a ne zahtevima i žalbama. Takođe, naš svakodnevni teret lakše ćemo nositi, i naš duhovni život biće radosniji, kada smo u zavetnom odnosu sa nebeskim Bogom.

4. biblijska doktrina

Gospod čuje i izbavlja

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 34,17

Psaltir je knjiga molitve. Kakva god da je tema u pitanju – bilo slavopoj, tužbalica, mesijanska nada, Božje carstvo ili istorija iskupljenja – pisci psalama pokazuju snažno poverenje u Gospoda. Bez obzira na njihove potrebe ili okolnosti, oni veruju da će Stvoritelj prebivati među njima.

Prošle sedmice razmišljali smo o Božjoj vrhovnoj vlasti i kako je, kao božanski Vladar, opisan u Psalmima: kao naš Stvoritelj, Car i Sudija. Ovi opisi, i simboli vere koji proizlaze iz njih, nadahnjuju psalmiste poverenjem da će Bog izbaviti svoju decu iz svih teških okolnosti. Pažljivo razmotrimo, i usvojimo, ovu divno obećanje. Budite spremni da sa članovima svog razreda podelite oduševljenje koje ova nada budi.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Bog čuje

Psalmista neprekidno moli Gospoda da ga usliši. Nekoliko psalama počinje vapajem Gospodu da ga čuje: Psalam 4,1; Psalam 13,3; Psalam 17,1; Psalam 28,2; Psalam 54,2; Psalam 55,2; Psalam 60,5; Psalam 61,1; Psalam 64,1; Psalam 86,1; Psalam 102,1; Psalam 108,6; Psalam 130,2; Psalam 140,6; Psalam 142,6; i Psalam 143,1. U tim pesmama, psalmista vapi ka Bogu sa srcem ispunjenim bolom: „Gospode, Bože nad silama, **usliši** molitvu moju, Bože Jakovljevi!“ (Psalam 84,8) U svojim molitvama pisci psalama uporno traže da ih Bog čuje, da budu uslišeni (Psalam 30,10; Psalam 38,16; Psalam 39,12; Psalam 66,16; Psalam 69,13.16.17; Psalam 119,145.149). Oni vabe sigurni da „Gospod ih čuje, i izbavlja ih od svih nevolja njihovih“ (Psalam 34,17).

Ponekad pisci psalama potvrđuju da je Bog čuo njihove žalbe i potrebe (Psalam 22,24; Psalam 28,6.7; Psalam 31,22; Psalam 34,4; Psalam 40,1; Psalam 66,19; Psalam 116,1; Psalam 120,1): „Glas moj ide k Bogu, i ja prizivljam Njega; glas moj ide k Bogu, i On će me uslišiti.“ (Psalam 77,1) Sećanje da je Bog odgovorio na molitve u prošlosti jača psalmiste u uverenosti da će On odgovoriti na njih i sada i u budućnosti. Sa potpunim poverenjem u božanski odgovor, psalmisti više puta kazuju da će Gospod uslišiti njihove molitve (Psalam 4,1; Psalam 6,8.9; Psalam 10,17; Psalam 17,6; Psalam 65,2). Oni nas uveravaju da Bog može da čuje naše molitve ujutru, u podne ili uveče (Psalam 5,3; Psalam 55,17). Iskustvo je pokazalo da će, čak i ako ih porodica izneveri, Bog čuti njihov plač (Psalam 106,44).

„Čuti, slušati“ (jevrejski *shamah*) znači više od „čuti glas ili registrovati zvuk“. U kontekstu u kome je Gospod slušalac, reč *čuti*, ili *slušati*, takođe znači „delovati“. Odnosno, možemo verovati da će Bog delovati u korist svog naroda kao odgovor na njihove molitve. Kada su Izrailjci bili porobljeni u Egiptu, Gospod „je čuo“ (2. Mojsijeva 2,24), i izbavio ih. Knjiga Psalama je poziv upućen nama da gajimo isti nivo poverenja.

Bog se stara

U Knjizi Psalama Gospod je prikazan kao moćan Car, spreman da se bori za svoj narod. U isto vreme, On je predstavljen i kao dobar Bog pun ljubavi koji brine o onima koji veruju u Njega. Različite slike se koriste da prikažu Božju nežno staranje. Bog je opisan kao nežni Pastir koji vodi brigu o svojim bespomoćnim ovčama (Psalam 23). Kao njihov Pastir, On im sve pruža (Psalam 23,1): odmor, hranu i

vodu (Psalam 23,2), utehu i vođstvo (Psalam 23,3), svoje prisustvo u dolini sena smrtnoga (Psalam 23,4), obilje (Psalam 23,5), i dobrotu i milost (Psalam 23,6).

Psalmista takođe koristi sliku ptice, koja štiti svoje mlade pod svojim krilima, da prikaže Božju brigu (Psalam 91,1.4). Bog, naš Čuvar, uvek je svestan potreba svoje dece (Psalam 121,4). On je kao otac koji žali svoju decu (Psalam 103,13), a takođe je i Zaštitnik siročadi. Ipak, Božja ljubav i zaštita prevazilazi čak i ljudske, roditeljske veze ljubavi: „Jer otac moj i mati moja ostaviše me; ali Gospod neka me prihvati.“ (Psalam 27,10)

Kakav nežan opis Božje brižnosti prema svakome od nas. Neka nas takve slike nadahnu da se potpuno oslonimo na Njega i imamo poverenja u Njegovo staranje u svakom aspektu svog života.

Bog je naš Zaklon

Biblija je oskudna u svojoj upotrebi prideva. Da bi nadoknadili ovaj nedovoljan broj modifikatora, jevrejski pesnici se u velikoj meri oslanjaju na poređenja da bi izrazili svoje misli, koristeći široku lepezu bogatih metafora da iskažu, na primer, kako Bog štiti svoje sledbenike u složenom svetu: „Jer si Ti Utočište moje, tvrdi Zaklon od neprijatelja.“ (Psalam 61,3) Razmotrimo nakratko konotacije određenih slika u ovim poređenjima:

1. **Utočište** – (Psalam 61,3; Psalam 143,9) Ova slika ukazuje na sigurno mesto usred rata, utočište od oluje i vrućina.

2. **Zaklon (kula)** – (Psalam 61,3) Kule su u biblijska vremena imale mnogo snažnije značenje kao zaštita nego što imaju danas. U vreme rata ili progonstva, ljudi su se krili u kuli, kao u Gedeonovom (Sudije 8,17) i Avimelehovom slučaju (Sudije 9,50-52).

3. **Snaga** – Ovaj izraz ukazuje na čvrstinu, kakvu poseduje Onaj koji je naš oslonac.

4. **Stena** – Obično se ovaj izraz u jevrejskom jeziku odnosio na veliku stenu na litici koja je pružala zaštitu od napada. Ostatak Venijaminovog plemena pobegao je i sakrio se u steni u Rimonu (Sudije 20,47). Tako su bili pošteđeni uništenja.

5. **Utvrdjenje** – Utvrđenja su bila mali, dobro branjeni garnizoni. Josafat je izgradio mnoga takva utvrđenja u Judi da zaštiti svoje carstvo (2. Dnevnika 17,12).

6. **Štit** – Ovaj deo opreme predstavljao je vojniovu najveću zaštitu na bojnom polju (videti Psalam 7,10).

7. **Skrovišta** – Skrovišta, simboli sigurnosti, bila su odbrambene građevine izgrađene u planinama (Sudije 6,2) ili u pustinji (1. Samuilova 23,14.19).

Zamislite na koje načine se ove slike mogu ponovo prikazati u savremenim uslovima da nam pomognu da shvatimo Božju zaštitu i staranje o nama danas. Gospod nam sigurno iz dana u dan pruža zaklon usred opasnosti ovoga sveta.

Bog je naš Branilac

Bog je naš Branilac, Zastupnik i Pobjednik. Ova slika je očigledno preuzeta iz oblasti prava (O Jovu 5,4) i prvenstveno se koristila u kontekstu udovica i siročadi. Knjiga o Jovu i Psalmi prikazuju Gospoda kao Branioca udovica i siročadi (Psalam 68,5; jevrejski *dayin*, što znači „sudija“). *Dayin* se koristi uz tekst „jer si svršio sud moj i odbranio me“ (Psalam 9,4), ili uporedo sa sudom, kao u tekstu Psalam 76,8, gde je Bog prikazan kao Branilac ubogih i potlačenih (Psalam 10,17.18; uporediti sa 5. Mojsijeve 10,18; Psalam 10,14). Boga slave siromašni (Psalam 74,21) „jer se ne oglušiti molitve ništeg niti je

odbi; ne odvрати od njega lica svojega, nego ga usliši kad ga zazva“ (Psalam 22,24). Gospod uvek brani potlačene (Psalam 72,4; Psalam 103,6; Psalam 146,7).

Bog, naš Izbavitelj

Svi izrazi i metafore koje smo razmotrili opisuju različite aspekte Božjeg staranja o svojim sledbenicima. Otuda se Gospod naziva našim Izbaviteljem. U Knjizi Psalama četiri puta se naziva tako:

1. Psalam 18,2 naziva Boga Izbaviteljem u kontekstu psalmistovih borbi sa neprijateljima. Kao što smo videli, pesma prikazuje Gospoda kao moćnog Ratnika.
2. Psalam 40,17 govori o oslobođenju od greha. David potvrđuje tešku realnost da „opkoliše me zla nebrojena; stigoše me nepravde moje“ (Psalam 40,12).
3. Psalmista poziva svog Izbavitelja (Psalam 70,5) kada ga napadaju oni koji žele da mu oduzmu život i naude mu.
4. U Psalmu 144, psalmista moli svog Izbavitelja (Psalam 144,2) da ga izbavi od onih „kijih usta govore ništavne stvari, i kojih je desnica, desnica lažna“ (Psalam 144,8).

Kao što psalmi pokazuju, Bog želi da nas izbavi od naših greha, strepnje i problema sa drugim ljudima. Prema tome, u punom smislu reči, Isus je naš Spasitelj.

Pomoć iz Svetilišta

Svrha našeg proučavanja ove sedmice nije samo da se divimo literarnim veštinama i umeću psalmista. Pored zadovoljstva koje nam pružaju takve vešte slike, stilske figure i metafore u Psalmima daju nam duboke uvide u Božje delo otkupljenja čovečanstva. David kaže: „Glasom svojim vičem ka Gospodu, i čuje me sa svete gore svoje [svog Svetilišta]“ (Psalam 3,4); i „On ču iz dvora svojega glas moj“ (Psalam 18,6). Dakle, Božje delo izbavljenja i Njegovo nežno staranje počinju Njegovim delovanjem za nas u nebeskom Svetilištu.

Nekoliko ključnih trenutaka u Knjizi Psalama uči nas da Gospod deluje u korist ljudi u nebeskim dvorovima (videti Psalam 11,5.6; Psalam 20,2; Psalam 33,13.14; Psalam 60,6; Psalam 68,35; Psalam 96,1-13; Psalam 102,20.21). Nakon proučavanja ovih tekstova, zajedno sa drugim starozavetnim tekstovima povezanim sa Svetilištem, Elias Brazil de Suza kaže: „Nebesko svetilište je takođe opisano kao mesto bogoslužnja na kome nebeska bića obožavaju Gospoda, izvora pomoći, i mesto pomirenja, na kome se daruje očišćenje i oproštenje“ (“The Heavenly Sanctuary/Temple Motif in the Hebrew Bible: Function and Relationship to the Earthly Counterparts” [Andrews University Dissertation, 2005], p. 358).

Naš Branilac i Izbavitelj čuje sa svoje svete gore i deluje u našu korist. Najvećim delom, kao adventistički hrišćani, kada čujemo izraz „nebesko Svetilište“, mi najčešće pomislimo na Dan pomirenja i predadventni sud. Naravno, to je centralna misao u „sadašnjoj istini“. U isto vreme, treba da nastojimo da se usredsredimo na delo oproštenja, odbrane, brige i zaštite koje nam naš Gospod nudi iz Svetinje nad svetinjama u nebeskom Svetilištu – čak i pre završnog dela Dana pomirenja. Hristov rad posredovanja koji kao sveštenik obavlja za nas je suštinski. Celo nebo je uključeno u otkupljenje nas grešnika.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Psalmi su knjiga snažnih osećanja koja se kreću od ekstatičnih do elegičnih, od složenih do jednostavnih. Međutim, psalmi su takođe knjiga dubokih teoloških misli. Biblijske istine koje smo proučavali ove sedmice, bogate slikama i metaforama, sadrže divna obećanja kojih možemo da se

držimo u svakodnevnim borbama. Dok proučavamo slike i stilske figure u psalmima, treba da izdvojimo vreme da razmišljamo o njima, koristeći svoju maštu da bolje shvatimo istine sadržane u ovim dubokim slikama satkanih od reči.

U središtu pažnje ove sedmice bilo je da shvatimo da je Gospod sa neba naš Branilac i Izbavitelj. On čuje naše molitve i molbe. On brine o nama. „S neba gleda Gospod, vidi sve sinove ljudske.“ (Psalam 33,13) Sa saosećajnim i nežnim srcem, Gospod ispituje nas i naše porodice; iz nebeskog Svetilišta, On meri naša dela sa beskrajnom ljubavlju i pravdom.

5. biblijska doktrina

Pevanje Gospodnje pesme u tuđoj zemlji

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 137,4

Prisustvo patnje i zla u našoj sredini u umu mnogih pokreće složena pitanja u vezi sa Božjim karakterom. Zašto je Bog dozvolio da postoji greh? Zašto dozvoljava da nevini stradaju? Zašto je dozvolio da se greh i patnja nastave? Zašto zli napreduju? Da li su nas Božja obećanja data u Bibliji izneverila? Da li je Pismo samo divno književno remek-delo – nadahnjujuće ali ne i nadahnuto od strane Boga – za ljude sklone duhovnosti? Ili, još gore, da li su Biblija i njena obećanja obmane pobožnih umova, ali bez ikakve osnove u realnosti, zato što, naposljetku, Bog, kako sekularni umovi navode, ne postoji?

Žalosno je što moramo reći da je ovaj niz pitanja uobičajen među mnogim ljudima danas. Preispitivanje Božjih postupaka seje seme nepoverljivosti i sumnje u srcima drugih ljudi, naročito među mladima. Prečesto, kada se takva pitanja neverovanja jave u umu vernika, rezultat je da „ohljednjeće ljubav mnogijeh“ (Matej 24,12).

Psalmi su više od lepih pesama ispevanih Bogu na slavu. Oni imaju za cilj da izvrše snažan uticaj na naše razumevanje takvih složenih pitanja kao što je postojanje greha ili patnje. Kada analiziramo psaltir u svetlu ove izazovne teme, ponovo se čudimo sirovom iskrenosti psalmista koju su iskazali u svojim molitvama. Njihova iskrenost nas podseća da mi, takođe, možemo da postavljamo pitanja o Gospodu; mi, takođe, možemo da izrazimo svoje sumnje Njemu. Bog će rado saslušati naše brige ukoliko Ga upitamo u veri i poniznosti. On će odgovoriti na naša ponizna pitanja i zabrinutost, dajući nam svetlost usred borbi sa sumnjom i strahom.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Zašto je Bog dozvolio da postoje greh i patnja?

Iako se Psaltir ne bavi izričito ovim naročitim pitanjem, Psalmi 74 i 79, koji kazuju o razorenju Jerusalima, temelje se na ovim zabrinjavajućim pitanjima. Između ova dva psalma, zapažamo neke značajne sličnosti u vezi sa temom greha i patnje:

1. Oba psalma govore o uništenju voljenog grada (Psalam 74,3-9; Psalam 79,1-4), što u psalmisti budi žalost i jadikovanje.
2. U oba psalma Asaf želi da vidi da Gospod prekida uništenje (Psalam 74,10.11; Psalam 79,5-7). Prema tome, on pita Gospoda: „Dokle?“
3. Uzrok nesreće u Jerusalimu jeste greh naroda (Psalam 79,8-10). Samo 79. Psalam spominje ovaj razlog: Božji narod je pao.
4. U obe pesme Asaf ne gubi veru u svog nebeskog Cara (Psalam 74,12-17) ili poverenje u „silu mišice“ Njegove (Psalam 79,11).

Kao i Asaf, i mi možemo da pitamo zašto se suočavamo sa grehom, patnjom i smrću. Ovo su univerzalna pitanja koja su radoznali umovi postavljali od početka ljudske istorije. Odgovor je uvek isti: greh. Greh je neobičan uljez u Božjem delu stvaranja. Od sotoninog pada na nebu do našeg palog stanja danas, bezakonje je izazvalo svu patnju i smrt u istoriji. Mogli bismo opravdano tvrditi da je Bog dao slobodnu volju svojim stvorenjima i, na osnovu toga, razmišljati o razvoju greha i patnje.

Međutim, biblijski pisci se uzdržavaju od takvog pristupa. Hajde da se onda, kao što je Asaf učinio, pouzdamo u silu i mudrost našeg Stvoritelja da će rešiti ovo pitanje na Njegov način i u Njegovo vreme.

Zašto je Bog dozvolio da nevini stradaju?

Lekcija nas podseća da greh može doneti bolest (Psalam 41,3.4). Imajući ovo na umu, razmotrimo pitanje: „Zašto je Bog dozvolio da nevini stradaju?“ u svetlu četiri psalma: Psalam 6; Psalam 41; Psalam 88; Psalam 102.

Prvo, zapažamo da ove četiri pesme opisuju patnju koju su psalmisti doživeli zbog bolesti (Psalam 6,2.6.7; Psalam 41,3; Psalam 88,3-9; Psalam 102,3-7.9-11). Drugo, psalmisti mole Gospoda za izlečenje (Psalam 6,2.4; Psalam 41,1.4; Psalam 88,1.2.13.14; Psalam 102,1.2). Oni svoje izlečenje smatraju Božjom zaštitom u prisustvu njihovih neprijatelja (Psalam 6,8-10; Psalam 41,5-12; Psalam 102,15-19). Konačno, oni ubedljivo tvrde da bi, da su umrli, bili lišeni prilike da slave Božje ime (Psalam 6,5; Psalam 88,10-12).

U ovom trenutku u našoj analizi treba da primetimo da jevrejski um nije bio zainteresovan da postavlja filozofska pitanja o ljudskom bolu i patnji. Njihov fokus je radije bio na Bogu i Njegovoj slavi. Psalmisti priznaju da Gospod dozvoljava njihove žalosti (Psalam 6,1). Oni takođe priznaju da im samo On može dati zdravlje. Izlečeni od svojih boli, žele da svedoče o Božjim isceljujućim delima milosti.

Da li i mi svojim primerom pokazujemo isti stav kada smo pogođeni bolešću? Obično se žalimo: „Zašto ja, Gospode?“ Zar ne bi bilo bolje da se, u tom teškom trenutku, pouzdamo u Boga i čekamo Njegovu zaštitu da bismo mogli svedočiti o Njegovoj slavi?

Zašto Bog ne okonča našu sadašnju patnju?

Usred patnje mi često pitamo: „Gde je Bog?“ Ovo pitanje često izvire iz nas, sa mesta najdubljeg straha i očaja. U takvim trenucima naša težnja, kao ljudi, nije da morališemo ili da se na filozofski način bavimo svojim bolom i patnjom. Mi samo želimo odgovore i olakšanje. U svom očajanju, mi se često, kao što su činili i psalmisti, okrećemo Bogu za pomoć.

Zapazite da čak iako se čini da Stvoritelj nije prisutan, molba psalmiste glasi: „Slušaj molitvu moju, Gospode, i čuj jauk moj. Gledajući suze moje nemoj mučati.“ (Psalam 39,12) Psalmista zna da je Bog tamo, čak i ako nema spoljašnji znak božanskog prisustva. To je vera! Psalmista ne kaže: „Odustajem! Napuštam svoju veru zato što mi Bog ne odgovora. Dakle, On sigurno ne postoji.“ Umesto toga, psalmista ima poverenje u Boga i čeka da deluje u njegovu korist u pravom trenutku. „Osloni se na Gospoda, i čekaj Ga.“ (Psalam 37,7) Ako Bog čuti, vreme je da i mi takođe čutimo i čekamo. Pitanje ne treba da glasi: „Gde je Bog?“. Bog je tu, i On se stara o nama. Treba da pitamo: „Da li ćemo i mi biti tu, čekajući sa verom da deluje za nas?“

Da li su nas Njegova obećanja data u Pismu izneverila?

Psalam 77 dobro iskazuje osećanja sumnje i obeshrabrenja koja nas često pritiskaju u trenucima nevolje:

„Zar će se dovijeka gnjeviti na nas Gospod, i neće više ljubiti? Zar je za svagda prestala milost Njegova, i riječ se prekinula od koljena na koljeno? Zar je zaboravio milostiv biti i u gnjevu zatvorio milosrđe svoje?“ (Psalam 77,7-9)

Odgovor koji sam pisac daje je jednostavan ali veoma važan: setite se čuda koja je Bog učinio za vas u prošlosti (Psalam 77,11-20). „Pamtim djela Gospodnja.“ (Psalam 77,11) Nakon toga, psalmista opisuje

najparadigmatičniji trenutak Božjeg delovanja u izrailjskoj istoriji: Izlazak iz Egipta. Psalmista se priseća čuda koja je Gospod učinio kada je izbavio svoj narod iz egipatskog ropstva (Psalam 77,14.15). Posebna pažnja je posvećena čudesnom razdvajanju Crvenog mora (Psalam 77,16-19): „Po moru bijaše put Tvoj.“ (Psalam 77,19) Psalmista se takođe seća kako je Bog vodio Mojsijevu i Aronovu službu (Psalam 77,20).

Kao što Duh proroštva tako prikladno savetuje: „Nemamo se čega plašiti u budućnosti ako ne zaboravimo put kojim nas je Gospod vodio, kao i Njegove pouke iz prošlosti.“ (*Testimonies for the Church*, sv. 9, str. 10)

Kada smo bolesni ili opterećeni nevoljom, dobro bi bilo da se uključimo u sledeću vežbu jačanja vere: istaknimo u dnevniku najdragocenije blagoslove koje nam je Gospod dao u životu, od najjednostavnijih do najupečatljivijih. Uostalom, zar se nije i psalmista prisećao?

Zašto zli napreduju?

David uvodi temu u razmatranje izloživši je u sledećem savetu: „Nemoj se žestiti gledajući nevaljalce.“ (Psalam 37,1) On ukratko obrazlaže svoj savet – oni koji čine zlo će propasti (Psalam 37,2) – pre nego što pređe na glavno pitanje, a to je vernik. David ohrabruje vernike sa nekoliko načela pobožnog života (Psalam 37,3-9). Ovi moralni imperativi su osnova za održavanje nečijeg mentalnog zdravlja i sposobnosti u nepravednom svetu. David umeće obećanja usred svojih imperativa, na sledeći način:

1. Osloni se na Gospoda...

2. Čini dobro;

Obećanje: Živi na zemlji i hrani istinu. (Psalam 37,3)

3. Teši se Gospodom,

Obećanje: I učiniće ti što ti srce želi. (Psalam 37,4)

4. Predaj Gospodu put svoj.

5. Uzdaj se u Njega,

Obećanje: On će učiniti. (Psalam 37,5) I izvešće kao vidjelo pravdu tvoju, i pravicu tvoju kao podne. (Psalam 37,6)

6. Osloni se na Gospoda,

7. I čekaj Ga;

8. Nemoj se žestiti gledajući koga gdje napreduje na putu svojem, čovjeka, koji radi što namisli. (Psalam 37,7)

9. Utišaj gnjev,

10. I ostavi jarost;

11. Nemoj se dražiti da zlo činiš. (Psalam 37,8)

Obećanje: Jer će se istrijebiti koji čine zlo, a koji čekaju Gospoda naslijediće zemlju. (Psalam 37,9)

Ovaj psalam je remek-delo književne forme i sadržaja. Kad bismo se svesrdno potrudili da primenimo smernice sadržane u njemu, izbegli bismo mnoga razočarenja i gorčinu. Povrh toga, tekst psalma nam daje ohrabrujuća obećanja koja nas motivišu da primenimo ove pouke.

Psalmista se osvrće na iste misli u ostatku pesme: a) napredovanje bezbožnika (Psalam 37,12.14); b) zapovest da imamo poverenja u Gospoda (Psalam 37,27.34.37); c) ponašanje pravednih (Psalam 37,21.26.30.31); d) uništenje bezbožnika (Psalam 37,10.13.15.22.35.36.38); i e) obećanja vernima (Psalam 37,11.16-20.22-25.28.29.32.33.39.40). Pojmovi izraženi u ovom psalmu vredni su našeg najdubljeg proučavanja.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Psalmista nas poziva da se oslonimo na Boga usred patnje i nevolja. Sa ove strane večnosti možda nećemo često dobiti jasne odgovore na naša složena pitanja. Ponekad možda nećemo osetiti prisustvo svog nebeskog Zaštitnika kraj sebe. Ili možemo smatrati da se Božja obećanja neće ispuniti. Međutim, ne smemo zaboraviti moralne imperativne psalmiste: oslonite se na Boga bez obzira na okolnosti; sećajte se Njegovih čuda u svom životu; dublje proučavajte Božju Reč; uhvatite se Božjih obećanja; i čvrsto se držite Gospoda! „Od Gospoda je spasenje pravednicima; On je Krjepost njihova u nevolji. Gospod će im pomoći, i izbaviće ih; izbaviće ih od bezbožnika, i sačuvaće ih, jer se u Njega uzdaju.“ (Psalam 37,39.40)

6. biblijska doktrina

Ja ću ustati

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 12,5

U 4. lekciji istraživali smo ideju da je Bog naš Zaklon, Utočište, Kula i Snaga. Ove metafore označavaju biblijsku istinu da Bog uvek stoji na strani svoje verne dece, pružajući im zaštitu i starajući se o njima. Ove sedmice, proučavaćemo sličnu temu: o našem Bogu kao moćnom Ratniku, koji se bori za svoju decu. Takođe ćemo razmotriti ovu misao unutar konteksta društvenog ugnjetavanja, uobičajenom u biblijskim vremenima kao što je, nažalost, i danas. Tema društvenog ugnjetavanja, primarna tema u proročkim knjigama Starog zaveta, odjekuje kroz Psalme. Iako zlostavljanje ljudi od strane političkih vođa stvara zabrinutost, nismo bez izvora nade: Gospod je zasigurno zaštita poniznih.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Društveno ugnjetavanje

Mojsijev zakon nalaže Božjem narodu da vodi posebnu brigu o tri grupe ljudi, a to su: „došljaci i sirote i udovice“ (5. Mojsijeva 10,18; 5. Mojsijeva 14,29; 5. Mojsijeva 16,11.14; 5. Mojsijeva 24,17-20; 5. Mojsijeva 26,12.13; 5. Mojsijeva 27,19). Ove osobe obično nisu imale izvor redovnih primanja; često nisu posedovale zemlju koju bi obrađivale i izdržavale svoju porodicu. U idealnom slučaju ovi marginalni stanovnici i doseljenici nastojali su da pronađu mesta na kojima su mogli da ponude svoje usluge ili, makar, da im bude dozvoljeno da sakupljaju ostatke plodova i klasja iza žetelaca (vidi Ruta 2,6-8). Takve osobe nisu imale zaštitu porodice. S obzirom na njihovu ranjivost, možemo videti kako je zlostavljanje udovica, siročadi i stranaca bilo smatrano jednim od najgorih grehova u društvu u starozavetno vreme. Proroci su redovno opominjali narod da se staraju o ovoj nepriviligovanoj grupi ljudi (Isaija 1,17.23; Jeremija 7,6; Jeremija 22,3; Jezekilj 22,7; Zaharija 7,10).

Iz tog razloga, psalmista opisuje Gospoda kao „Oca sirotama i Sudiju udovicama“ (Psalam 68,5). Obećanje u Psaltiru glasi: „Gospod čuva došljake, pomaže siroti i udovici; a put bezbožnički prevraća.“ (Psalam 146,9; uporediti sa Psalam 10,14). Naš Bog je Bog potlačenih i odbačenih.

Određena mesta danas imaju društvene programe za pomoć siročadi i udovicama. Takvi programi pružaju priliku da se pomogne siromašnima i nevoljnima da idu dalje. Vlade nekih država takođe obezbeđuju neophodnu finansijsku pomoć. Međutim, uvek ima više ljudi kojima je pomoć potrebna, čak i u crkvi, nego što sistem može da podrži. Danas, pored siromaštva, prevlađuju drugi oblici zlostavljanja i ugnjetavanja, kao što su maltretiranje i tortura. Mi, kao hrišćani, treba da prepoznamo žrtve takvog ugnjetavanja i nepravde i da im pomognemo. Moramo se verno posvetiti tome da pronađemo načine da zadovoljimo njihove potrebe.

Imigracija je još jedno izazovno pitanje u mnogim zemljama širom sveta. Imigracija se javlja još od prvih dana ljudske istorije. Ljudi su uvek bili u potrazi za boljim mestima za život i napredovanje. Mi smo Božje ruke: On traži od nas da podržimo izgubljene, zalutale, strance i odbačene u našem društvu i pružimo im pomoć. Treba da pozovemo pripadnike ove grupe da usmere svoj pogled prema Onome ko je Zaštitnik siročadi i doseljenika.

Bog, nebeski Ratnik

U Starom zavetu javlja se snažna metafora o Bogu, i u manjoj meri u Novom, koja danas nije previše omiljena među hrišćanima: Bog kao Ratnik. Takva misao može izgledati suviše oštra ili militaristička u kulturi koja više voli izraze Božje ljubavi, milosti, prihvatanja i mira.

„Gospod nad vojskama“ (1. Samuilova 1,11; 1. Samuilova 4,4; 1. Samuilova 17,45; 2. Samuilova 7,26; Jeremija 10,16; Jeremija 31,35; Jeremija 32,18; Amos 5,16, itd.) uobičajeno je prikazivanje Božjeg karaktera. Stvoritelj se opisuje kao Vojskovođa nebeske vojske. On je uključen u sukob protiv zlih sila. Međutim, Božja Reč Ga opisuje i kao Ratnika. „Gospod je Ratnik“ (2. Mojsijeva 15,3); „Gospod će izaći kao junak“ (Isaija 42,13).

Psalmista koristi ovu metaforu u tekstu Psalam 18,3-19. On traži da bude izbaavljen (Psalam 18,3) od „neprijatelja mojega silnoga i od mojih nenavidnika, kad bijahu jači od mene“ (Psalam 18,17). Gospod je opisan kao Ratnik, koji se bori za svog slugu, i kao Junak koji jaše na konju rukujući svojim oružjem protiv tlačitelja svog naroda. Pažljivo pročitajte tekst od 7. do 15. stiha. Zapažamo šest slika:

Psalam 18,6-8: Božanski Ratnik je u svom dvoru (svom hramu); u njemu se javio pravedni gnev u korist slugu nakon što je čuo njegovu molitvu. Božanski Ratnik sa srdžbom stupa u odbranu svoga slugu (Psalam 18,8).

Psalam 18,9-12: Opis božanskog Ratnika, koji jaše veličanstveno pokazujući svoju silu, jeste impresivan. Ova slika stvara poverenje u srcu Ratnikovog slugu. Naš Bog sigurno nije slabić.

Psalam 18,13-15: U ovim stihovima čitamo o napadu koji je izvršio Ratnik, zajedno sa svojim strahovitim oružjem: gradom, ognjem, strelama i munjama. Ovaj lik Ratnika, sa njegovim meteorološkim arsenalom, označava moćnog Vojnika koji se, gnevnan zbog nepravde i tlačenja, hrabro i pravedno bori za svog vernog slugu.

Psalam 18,16-19: Ovdje čitamo o izbaavljenju slugu: Ratnik ga spasava, oslobađa, i podržava. „Izvede me na prostrano mjesto.“ (Psalam 18,19)

Kakav zadivljujući i detaljan opis Gospodnjeg delovanja u korist Njegove dece u teškim okolnostima. Ovo razumevanje Božjeg karaktera preobraziće svet i crkvu. Ugnjeteni i progonjeni moraju počinuti uvereni da se Bog bori za njih.

Ukor upućen vođama

Psalam 82 predstavlja snažan ukor vođama koji imaju uticaj i silu da promene prilike „ubogome i siroti... i ništemu“ (Psalam 82,3), ali to nisu učinili.

Psalmi opisuju sastanak na kome su vođe prekorene zbog svog nemara i ravnodušnosti prema ugnjetenima. Oni „sude nepravo, i bezbožnicima gledaju ko je ko“ (Psalam 82,2). Da li su neke vođe danas manje krive za ove zločine? Zar nije patnja siromašnih i onih u potrebi posledica pokvarenosti? Takođe, zar nas naša sebičnost i pohlepa ne navode da se usredsredimo na sebe i svoje porodice i zaboravimo one u svom okruženju kojima je potrebna naša podrška? Dobročinstvo treba da počne u domu, u našoj porodici i životu. Treba da poučimo svoju decu da uvek budu ljubazna i velikodušna prema onima kojima je pomoć potrebna.

Psalmista nas podseća da smo „sinovi Višnjega“ (Psalam 82,6). Bog je stvorio ljude po svom obličju (1. Mojsijeva 1,26), što znači da smo razumna bića sa moralnom savešću. Prema tome, treba da podržimo unesrećene, strance i siromašne. Bez obzira na našu sferu uticaja – bilo to naše susedstvo ili radno mesto – treba da nastojimo da budemo izvor pomoći ljudima u potrebi.

Božji sud

Odeljak od četvrtka nas poziva da razmotrimo nevolju potlačenih u okviru konačnog suda u nebeskom Svetilištu (Psalam 96,6-10; Psalam 99,1-4; i Psalam 132,7-9.13-18) i velike borbe između Boga i sotone, kao što je naročito opisano u Knjizi proroka Danila i Otkrivenju.

Danilo 7 otkriva dve namere predadventnog suda na nebu: kazniti tlačitelja (Danilo 7,26) i odbraniti potlačene (Danilo 7,22). Sud potvrđuje da su Božja dela učinjena u korist pravednika.

U Knjizi Otkrivenje, sud se odvija u Svetilištu. U 6. poglavlju saznajemo da su „duše pobijenijeh za riječ Božiju“ „pod oltarom“ (Otkrivenje 6,9). Oni primaju bele haljine dok čekaju konačno Gospodnje delo, da ih iskupi od smrti.

Otkrivenje 8 počinje viđenjem o sedam truba (Otkrivenje 8,2), koje primaju sedam anđela kraj zlatnog oltara „pred prijestolom“ Božjim (Otkrivenje 8,3). Trube su simbol Stvoriteljevog suda nad onim silama koje su progonile Božji narod tokom dugih vekova ljudske istorije (videti sedam pečata iz Otkrivenja 6 i 7). Svetilište je mesto na kome Gospod deluje u korist svog naroda da bi ih spasao i zaštitio od tlačitelja. Dakle, nije slučajno što je sedam anđela koji imaju sedam poslednjih zala izašlo iz crkve, sedišta Božjeg suda (Otkrivenje 15,5.6).

Prema tome, kada Knjiga Psalama izražava sigurnost da se vernici mogu moliti Nebu za izbavljenje, ova izjava je ozbiljna optužba protiv tlačitelja Božjeg naroda i izvor nade za potlačene. „Uđimo u stan Njegov, poklonimo se podnožju nogu Njegovijeh. Stani, Gospode, na počivalištu svojem, Ti i kovčeg sile Tvoje.“ (Psalam 132,7.8)

Biblijska istina u ovom stihu otkriva činjenicu da ćemo postupiti dobro ako o ovome razmišljamo kao odani vernici. Da, treba da učinimo sve što je u našoj moći da pomognemo siromašnima, udovicama i siročadi i da ih podržimo. Ali uvek moramo imati na umu da će konačno i potpuno rešenje svom ugnjetavanju i patnji doći sa Neba. Ne smemo biti obmanuti idejom da crkva može da postigne društvenu pravdu na Zemlji, ili da je glavni cilj crkve da vodi političke borbe u pokušaju da reši svu nepravdu u svetu. Tu vrstu složenog pitanja može u potpunosti rešiti samo Gospod nad vojskama. Naša vera treba da se usredsredi na obećanje o božanskom delovanju u našu korist, a ne na prividnu snagu ljudske sile, koja u najboljem slučaju predstavlja iluziju.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Bog je Zaklon i Utočište onih koji su u nevolji; ali On je i Božanski Ratnik koji se bori za potlačene. Takođe, On je proaktivni Vođa. Prema tome, mi treba da budemo proaktivni u suočavanju sa društvenim problemima sa kojima se danas susrećemo u svetu. Mi sigurno ne možemo rešiti sve ove probleme, ali možemo nastojati da vršimo pozitivan uticaj na našu zajednicu i živote ranjivih i potlačenih oko sebe: siromašnih, odbačenih, i progonjenih. Možemo obavljati značajan posao, koji menja živote ljudi, za one manjine koje predstavljaju izopšteno društvo, kao što je Isus činio u korist carinika, grešnika (Matej 9,10), bludnica (Luka 7,37-39), i odbačenih (Matej 15,21-28) u svoje vreme.

Ukor koji je psalmista uputio zajednici i političkim vođama (Psalam 82) takođe se odnosi i na nas ukoliko smo ravnodušni prema patnjama ili nepravdama u društvu, ne bavimo se njima i ne ublažavamo ih. Na kraju, ne smemo zaboraviti da će konačno rešenje za zla našeg nepravednog sveta doći iz nebeskog Svetilišta. Učinimo svoj deo, imajući poverenja u Božanskog Ratnika kad je konačni ishod pravde u pitanju.

7. biblijska doktrina

Milost je Tvoja do nebesa

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekstovi: Psalam 51, Psalam 103; Psalam 113; Psalam 123; Psalam 130; Psalam 136

Definicija reči „milost“, kako je data u *Rečniku Oksford*, glasi: „Saučešće ili oprostenoje pokazano prema osobi koju neko ko poseduje moć može da kazni ili da joj naudi“. Prethodno navedeni biblijski primeri odražavaju ovu definiciju.

„Milost“ je zadivljujuća reč koja nadahnjuje ljudski duh nadom i motivacijom. Svako ko pati zbog posledica loših odluka oseća kako veliki teret krivice nestaje kada se pokažu milost i blagodat. Kada je krajnji rok produžen ili dug oprosteno, doživljavamo ogromno olakšanje i zahvalnost zbog ponuđene milosti.

Ove sedmice proučavaćemo o Stvoriteljevoj milosti otkrivenoj u šest različitih psalama. Milost u Psalmima prikazana je u njenom najvišem stepenu ispoljavanja: milost Svetoga prema grešniku – milost Boga spremnog da oprost i otkupi zahvaljujući svojoj blagodati.

Kada čitamo ovih šest psalama na originalnom jevrejskom jeziku, otkrivamo da su pisci psalama koristili četiri različite jevrejske reči da ukažu na ono što nazivamo „milost“. Razumevanje ove četiri reči i njihovih implikacija pružiće nam dublje shvatanje Božje ljubavi. Dok ispitujemo ove jevrejske izraze, razmišljajmo o tome kako uvidi koje pružaju poboljšavaju naše lično poimanje milosti.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Hesed

Hesed je jevrejska reč koja se najčešće koristi za „milost“ u Starom zavetu. Može se shvatiti i kao „ljubav i dobrota“. Psalam 109,12.16 povezuje *hesed* sa samilošću prema siromašnima, siročadi, i ljudima u potrebi. Budući da Bog spasava svoj narod od nesreća i tlačitelja, psalmista slavi Njegovo ime zbog Njegovih dela milosti (Psalam 31,7.21; Psalam 32,10; Psalam 57,3; Psalam 59,10; Psalam 94,18; Psalam 143,12).

Imajući ovaj kontekst na umu, započnimo proučavanje reči *hesed*, ili milosti, osvrćući se na to kako se odnosi na izbavljenje. Psalmista moli za milost u toku nesreće, progonstva, lutanja u pustinji, bolesti, oluje ili ropstva (Psalam 57,1-4; Psalam 23,6; Psalam 40,11). Narator Psalama takođe smatra *hesed* izbaviteljskom silom, ili sposobnošću da izbavi (Psalam 31,17; Psalam 94,18; Psalam 109,26; Psalam 62,12.13; Psalam 59,11.17.18). Prema tome, *hesed* je, u suštini, Božje delo iskupljenja u korist Njegovog naroda. U tekstu Psalam 119, pisac moli Boga da ga poštedi, ili izbavi, po svojoj *hesed* (Psalam 119,88.149.159).

Takođe zapažamo da se *hesed* koristi u odnosu na zaštitu. U tekstovima Psalam 36,10.11 i Psalam 32,10 pisac moli za *hesed*, ili Božju zaštitu, od zlih i oholih. *Hesed* se takođe poistovećuje sa Božjom vernošću (videti Psalam 85 i Psalam 90).

Uz to, u tekstu Psalam 6,4 *hesed* štiti život. Na drugom mestu, psalmista traži od Gospoda da ga sačuva (Psalam 119,88.149), prepoznajući Njegove zapovesti ispunjene ljubavlju kao važan činilac u očuvanju i obnovljenju života (Psalam 119,159).

Konačno, *hesed* je večna (Psalam 89,2,28,33; Psalam 103,17; Psalam 117,2; Psalam 138,8) jer je deo karaktera Svemoćnoga. Ovo obećanje je radosna vest za vernika. „Jer je dobar Gospod; milost je

Njegova uvijek, i istina Njegova od koljena na koljeno“ (Psalam 100,5; videti Psalam 106,1; Psalam 107,1).

Psalmi nam takođe kazuju da je onaj koji traži Božju *hesed* u dobrom odnosu sa Njim. Vernici treba da izraze poverenje u Boga (Psalam 31,14.17; Psalam 119,41.42; Psalam 143,8) i nadu (Psalam 33,18.22; Psalam 147,11) da bi primili Njegovu milost. Božja blažena milost daje se onima koji čekaju Gospoda. Štaviše, vera je uslov da se primi Božja *hesed*.

Raham

Psalam 51,1 koristi tri reči za milost:

„Smiluj se [*hanan*] na me, Bože,

po milosti [*hesed*] svojoj,

i po velikoj dobroti [*raham*] svojoj,

očisti bezakonje moje.“

Raham potiče od jevrejske imenice koja znači „utroba, materica“ (1. Mojsijeva 29,31; Psalam 22,9), reči koja u sebi sadrži misao o majčinoj nežnoj brizi o svom novorođenčetu (videti O Jovu 24,20).

Raham takođe predstavlja osećanje koje stoji nasuprot gnevu (Amos 1,11; Zaharija 1,12-17). Ovo osećanje je dobrota koja daleko prevazilazi ono što neko zaslužuje (1. Mojsijeva 43,14; 1. O carevima 8,50). U ovom kontekstu, *raham* znači „pokazati saosećanje, naklonost“ (Nemija 1,11; Psalam 106,46), kao u slučaju nekoga ko ima moć i zauzima nadređen položaj, a odlučuje da pokaže naklonost prema svom podređenom. Ovo objašnjenje predstavlja suštinu Božje milosti prema nama.

Božja milost „označava toplo saučešće, saučešće koje ide i drugi sahat (milju, Matej 5,41), koje je spremno da oprostí greh, da zameni sud blagodaću“ (*New International Dictionary of Old Testament Exegesis*, [Grand Rapids, MI: Zondervan, 1997], vol. 3, p. 1091). Štaviše, Gospod pokazuje svoje saučešće prema onima koji su pogođeni grehom i koji su Ga izneverili. Iako ne zaslužujemo Njegovu milost, On nas podiže svojom blagodaću i obnavlja nas po svojoj milosti.

Hanan

Hanan je glagol koji znači „biti milostiv, biti milosrdan, biti velikodušan, sažaliti se na“. *Hanan* se obično koristi u idiomu „naći milost pred nekim“ (1. Mojsijeva 30,27; 1. Mojsijeva 39,7; Ruta 2,13; 1. Samuilova 20,3). Ovo značenje se primenjuje na odnos između Boga i Njegovog naroda. *Hanan* se prvenstveno koristi uz Boga kao subjekta. *Hanan* otkriva Božji karakter i postupke prema Njegovim stvorenjima. Bog velikodušno daruje svoju milost onima koji je rado primaju (1. Mojsijeva 6,8.9; Priče 3,3.4; Isaija 30,19); ali On može da zadrži svoju blagodat kada se Njegov dar prezrivo odbije (Jeremija 16,13) ili kada nema naznaka da se Njegov narod kaje (Nemija 9,17.30.31).

U Psalmima često pronalazimo molbu „smiluj se na me“ (Psalam 4,1). Psalmista iznosi ovu molbu zato što zna da je Gospod dobar (Psalam 86,15-17) i čuje molbu vernika (Psalam 6,9; Psalam 28,2.6). Stvoritelj milostivo pruža hranu (Psalam 111,4.5), dobru žetvu (Psalam 67,1-7), pravdu (Psalam 103,6-8) i naročito, kao što smo proučavali ove sedmice, oprosténje (Psalam 51,1; Psalam 123,3).

Osvrnimo se na Psalam 103 da razmotrimo šta psalmista dalje kazuje o prirodi Gospodnje milosti:

„Milostiv je [*raham*] i dobar [*hanan*] Gospod, spor na gnjev i veoma blag [*hesed*]. Ne gnjevi se jednako, niti se dovijeka srdi. Ne postupa s nama po grijesima našim, niti nam vraća po nepravdama našim.“ (Psalam 103,8-10)

Kao što možemo videti, Psaltir nas uči da je Božja ljubav saosećajna, nežna, bezgranična i beskrajna.

Kako Božji sledbenici ispoljavaju i pokazuju Njegovu milost drugima? Psaltir koristi reč *hanan* da prikaže dobrotu neke osobe prema susedu, naročito kad se radi o pomoći siromašnima (Priče 28,8), pokazivanju saosećanja prema onima koji pate (O Jovu 29,21), i staranju o starijima (5. Mojsijeva 28,50). Takvi postupci nisu izolovani slučaj već način života posvećenog vernika (Priče 14,21). Psalmi jasno opisuju da Bog očekuje da Njegovi sledbenici budu milostivi, jer „pravednik poklanja [„pokazuje milost“] i daje“ (Psalam 37,21) i „svaki dan poklanja [„milostiv je“] i daje“ (Psalam 37,26). Takav duh velikodušnosti karakteriše pravednike (Psalam 112,4.5). Pouka je jasna: treba da budemo ljubazni prema drugima ako želimo da Bog bude milostiv prema nama. Kao što Psalam 123,2 kazuje: „Kao što su oči slugama uprte u ruku gospodara njihovijeh, kao oči sluškinjine u ruku gospođe njezine, tako su oči naše u Gospoda Boga našega, dok se smiluje [*hanan*] na nas.“ (Psalam 123,2)

Selihah

„Ali je u Tebi praštanje [*selihah*].“ (Psalam 130,4) Ovaj izraz potiče iz jevrejskog glagola *salah* („pomilovati, oprostiti“). Gospod se javlja kao jedini subjekat ovog glagola u celom Starom zavetu. *Selihah* znači da je oproštenje delo koje samo Bog čini. Temelj ovog oproštenja je milost Gospodnja (Psalam 86,5).

Psalam 25,11-18 kazuje da je oproštenje uklanjanje greha. Danilo bi dodao da oproštenje takođe obuhvata odvratanje od kazne za greh (Danilo 9,16). Druga Mojsijeva 34,6-9 podseća nas da je Bog „milostiv, žalostiv, spor na gnjev i obilan milosrđem i istinom. Koji čuva milost tisućama, prašta bezakonja i nepravde i grijehe, koji ne pravda krivoga“. Prema tome, David kaže da opraštanje zahteva priznanje krivice (Psalam 32,2-5). Psaltir takođe povezuje „praštanje“ sa drugim rečima, kao što su „očistiti“ (Psalam 51,2), „odvratiti od“ (Psalam 51,9) i „isceliti“ (Psalam 103,3).

Prožet duhom skrušenosti i poniznosti, psalmista moli Boga za opraštaj potpuno uveren da će njegov greh biti uklonjen (Psalam 25,11-18). Psalmista slavi Boga jer je izbavljen (Psalam 103,3.4). Prema tome, možemo zaključiti da ljudski rod prima opraštaj samo zahvaljujući Božjoj *hesed* prema Njegovim stvorenjima.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Jasne pouke za naš duhovan život pronalazimo u proučavanju jevrejskih izraza za milost koje smo razmotrili ove sedmice: 1) Očigledna pouka je da nam Gospod pruža svoju zadivljujuću milost, uprkos činjenici da je ne zaslužujemo. Sigurnost ovog dara treba da nas oslobodi strepnje, griže savesti i senki prošlosti. 2) *Hesed* (milost) više je od nežnog osećanja u Božjem srcu. Predstavlja oslobođenje i zaštitu, stvarno Božje delovanje u korist Njegovog naroda. 3) Gospodnje saučešće je večno; odnosno, uvek nam je dostupno. Ako to ne iskoristimo, to je zato što smo još u grehu a ne zato što smo iscrpili granice Božje ljubavi. 4) Milost (*raham*) utelovljava koncept da je Najuzvišeniji od svih bića spreman da se sagne da nas podigne i nosi u svom naručju. Sa svog visokog položaja, On se spušta da pokaže saosećanje prema nama. 5) „Pronaći milost pred Gospodom“ podrazumeva da smo spremni i otvoreni da primimo Božju blagodat. 6) Na kraju, *selihah* pruža nam nove uvide u dubinu i širinu milosti našeg Stvoritelja. Međutim, najvažnija misao koju naglašava jeste da treba da budemo milostivi i ljubazni prema svojim susedima kao što je Bog prema nama.

Sve ove pouke je Isus vešto spojio u priči o „velikom dužniku“ (Matej 18,23-35). Ona ilustruje starozavetnu Božju *hesed* prema našem očajnom stanju. Narativ sugerise da smo mi, vernici, okrutan i nemilostiv čovek u priči. Ovo trezveno shvatanje treba da nas navede da razmišljamo sa zahvalnošću i poniznošću o blagodati i milosti koje smo besplatno primili od našeg nebeskog Oca.

8. biblijska doktrina

Mudrost za pravedno življenje

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekstovi: Psalam 1; Psalam 19; Psalam 32; Psalam 34; Psalam 37; Psalam 49; Psalam 73; Psalam 112; Psalam 119; Psalam 127; Psalam 128; Psalam 133.

Uvod: Kako definišemo mudrost? Savremeni rečnik definiše mudrost kao „korpus znanja i načela koji se razvija unutar određenog društva ili razdoblja“. Mudrost se takođe odnosi na „razumne postupke ili odluke“. Mudrost takođe koristimo u značenju „posedovanja iskustva, znanja i dobrog rasuđivanja“ (Oksfordski rečnik). Mudrost se odnosi na znanje, uključujući sposobnost donošenja mudrih odluka.

Kada upoznamo nekog sa ogromnim znanjem u određenoj oblasti nauke ili književnosti, zovemo ga „mudrim“. Mudrost u našem uobičajenom shvatanju danas često se odnosi na posedovanje stručnosti ili znanja u specijalizovanoj oblasti. Za neke ljude, mudrost obuhvata tajno znanje i sposobnost odgonetanja misterije ili dostizanja višeg duhovnog nivoa.

Ove sedmice razmotrićemo šta je mudrost sa biblijske tačke gledišta. U ovoj lekciji nećemo samo odrediti šta je mudrost prema Pismu, već ćemo pokušati da izvučemo načela mudrosti za svakodnevni život. Uostalom, šta je biblijska mudrost ako nije praktično znanje i pronicljivost da živimo svakog dana u skladu sa Hristovim načelima? Cilj našeg proučavanja je da shvatimo i primenimo biblijsku mudrost u svom životu.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Biblijska definicija mudrosti

Ključni tekst za razumevanje mudrosti je Priče 1,7 (videti takođe Priče 9,10): „Početak je mudrosti strah Gospodnji; ludi preziru mudrost i nastavu.“ Temelj biblijske mudrosti je „strah Gospodnji“, koji Pismo prepoznaje kao smernu poslušnost (Knjiga propovednikova 12,13; 5. Mojsijeva 6,2; 5. Mojsijeva 8,6; 5. Mojsijeva 31,12). Peta Mojsijeva 10,12.13 izjednačava izraz „strah Gopsodnji“ sa izrazima kao što su „hoditi po svim putevima Njegovim“, „ljubiti Ga“, „služiti Gospodu Bogu svojem u iz sveg srca svoga i iz sve duše svoje“ i „držati zapovesti Gospodnje i uredbe Njegove“. Uzeti zajedno, ovi izrazi naglašavaju potrebu za negovanjem bliskog i dubokog iskustva sa Stvoriteljem u svakodnevnom životu.

Tekst Priče 8,13 pruža dodatno gledište o mudrosti potvrđujući šta je mudrost kroz izjavu šta ona nije: „Strah je Gospodnji mržnja na zlo; ja mrzim na ponositost i na oholost i na zli put i na usta opaka.“ Zapazite, ponovo, da je „početak mudrosti“ povezan sa praktičnim i moralnim delima.

Prema tome, možemo reći da je biblijska mudrost „način sagledavanja života i pristup životu što uključuje poučavanje mladih dobrom ponašanju i moralnosti i odgovaranje na filozofska pitanja o smislu života“ (C. H. Bullock, „Wisdom,“ *Evangelical Dictionary of Biblical Theology* accessed at www.biblestudytools.com/dictionaries/bakers-evangelical-dictionary/wisdom.html). Naše misli i naša vera u Boga otkrivaju se kroz dobrotu i pobožan život. Ne postoji dihotomija između vere i dela. Takva razlika je i veštačka i samovoljna, i proizlazi iz uticaja grčke filozofije. Za ljude Starog zaveta, mudrost se ispoljavala u zreloj veri koja je navodila osobu da donosi prave odluke i da bude ljubazna i poštena prema svom susedu.

„Svaki dobri dar i svaki poklon savršeni odozgo je, dolazi od Oca svjetlosti.“ (Jakov 1,17) Mudrost je dar od Boga koji se daje onima koje On izabere i onima koji je u poniznoj veri traže od Njega (1. O carevima 3,12; Psalam 51,6; Priče 2,6; Jakov 1,5-7).

Odlike mudrosti

Biblijska mudrost je uglavnom zabeležena u obliku poezije. Knjiga o Jovu, Priče Solomonove i Knjiga Propovednikova predstavnici su književnosti mudrosti u Pismu. Neki autori uključuju i Pesmu nad pesmama u ovu grupu (mada, mora se primetiti, uključivanje Pesme nad pesmama predmet je rasprave).

Glavne teme biblijske mudrosti su stvaranje, Zakon, saveti za mudro i zrelo življenje, strah Gospodnji i kazna. Priče Solomonove su, možda, najpoznatiji primer književnosti mudrosti u Bibliji: poglavlja od 1 do 9 opisuju veliku vrednost mudrosti. Kada pažljivo čitamo ove tekstove, primećujemo da pojam mudrosti obuhvata niz pouka za pobožan život, kao i savete o tome kako izbeći zamke nepravednih i zlih. Od desetog poglavlja nadalje ima više od šest stotina izreka (poslovice), kratkih rečenica sa praktičnim savetima koji se mogu primeniti na različite situacije u svakodnevnom životu, kao što su brak, ljubav, odnosi, finansijski problemi, politička pitanja, vaspitanje dece itd.

Za razliku od praktičnih saveta u Pričama Solomonovim, Knjiga o Jovu više je rasprava o patnji, kazni i opravdanju. Ove teme se tiču mudrosti ali sa Božje tačke gledišta. One su razložene u narativu o Jovovom životu i njegovim nevoljama. Ova analiza nije filozofska, već božanska po svojoj prirodi. Poglavlje 28 je srž knjige, i završava se mišlju da su poštovanje prema Bogu i poslušnost Njemu suština mudrosti: „Gle, strah je Božji mudrost, i uklanjati se oda zla jest razum.“ (O Jovu 28,28)

Mudrost u Psaltiru

Mnogi biblijski proučavaoci svrstavaju određene psalme u književnost mudrosti Svetog pisma. „Iako tačno utvrđivanje sapijencijalnih psalama (koji sadržavaju mudrost) ostaje sporno pitanje, većina proučavaoca priznaje uticaj mudrosti na Psalme 1; 19; 32; 34; 37; 49; 73; 112; 119; 127; 128; 133. Psalam 1 snažno naglašava zakon i ponašanje, i započinje Knjigu Psalama stavljajući sapijencijalni akcenat na čitavu zbirku. Takođe, Psalam 19, sa naglaskom na stvaranje i zakon, svakako otkriva sapijencijalni ton; a Psalam 119 iskazuje mudrost nudeći najduže razmišljanje o tori.“ (Elias Brasil de Souza, “Wisdom in Daniel,” in Benjamin Rojas, Teófilo Correa, Lael Caesar and Joel Turpo, eds., “*The End from the Beginning*”: *Festschrift Honoring Merling Alomía* [Lima, Peru: Universidad Peruana Union, 2015], pp. 267, 268)

U nastavku proučićemo pristup mudrosti u prethodno spomenutim psalmima, kao što je navedeno u citatu gore:

Psalam 1. Ovaj psalam prikazuje dva načina života: život pravednosti (Psalam 1,2.3) i život bezakonja (Psalam 1,4.5). Pesa započinje opisom kako pravedni idu u suprotnom pravcu od nepravednih (Psalam 1,1). Kao rezultat njihovih odluka, bezbožnici doživljavaju potpuno drugačiju sudbinu od pravednika (Psalam 1,6).

Psalam 19. Ovaj psalam je podeljen na dva jasna dela. Prvi deo sadrži otkrivenje o Bogu u stvaranju (Psalam 19,1-6), a drugi deo sadrži Njegovo otkrivenje u zakonu (Psalam 19,7-14). Ove dve teme su veoma važne za razumevanje i sticanje biblijske mudrosti. Obe teme su nadahnuće za vernika koji stremlji da bude „savršen“ i „čist od velikoga prijestupa“ (Psalam 19,13).

Psalam 32. Ova pesma prikazuje kontrast između pokajnika i bezbožnika (Psalam 32,10.11). Takođe usvaja sapijencijalni ton podučavanja i poučavanja (Psalam 32,8.9), što je uobičajeno za književnost mudrosti (Priče 4,1-15; Priče 6,20-23; Priče 7,1-5).

Psalam 34. Neki delovi Psalma 34 podsećaju na praktične savete koji su karakteristični za književnost mudrosti, kao što se vidi u nežnom očevom pozivu upućenom sinu da želi dug život, da stremlji strahu Gospodnjem i da se kloni greha (Psalam 34,11-14). Nakon što daje ovakav savet, psalmista opisuje sudbinu vernih (Psalam 34,15.17.22). Bez sumnje, najbolja odluka koju možemo doneti u životu jeste da hodamo putem mudrosti.

Psalam 37. Ovaj psalam daje odgovor na važno pitanje: zašto zli napreduju? Mi danas postavljamo isto pitanje. Dat odgovor nije filozofski, već predstavlja savet za pravedan život utemeljen na veri. Pažljivo razmišljajte o neprolaznoj mudrosti u ovoj pesmi!

Psalam 49. U uvodnim stihovima ova pesma glasi: „Usta će moja kazati premudrost, i srce moje reći će razum. Prignuću uho svoje k priči, uz harfu ću otvoriti zagonetku svoju.“ (Psalam 49,3.4) Odatle pisac nastavlja da opisuje sudbinu zlih koji napreduju (Psalam 49,5-20).

Psalam 73. Jevrejski narod pokušao je da shvati poreklo zla u ovom svetu i nepravdu u društvu. Borili su se sa tim da li je božanska kazna podbacila ili ne. Ovo pitanje nije predstavljalo manji problem za njih nego za nas danas.

Psalam 112. Ova pesma opisuje blagoslove straha Gospodnjeg (Psalam 112,1). Postoji šesnaest blagoslova za pravednike (Psalam 112,2-9). Pažljivo proučavanje ovih blagoslova pokazaće da imati strah Gospodnji znači stremiti najvišim duhovnim postignućima u svom svakodnevnom životu. Psalmista završava kratkim opisom strašne sudbine bezbožnika u odnosu na pravednike.

Psalam 119. Najduži psalam u Psaltiru govori o tori (zakonu), koja ne obuhvata samo Mojsijev zakon. Tora se odnosi na celo Pismo. Ona menja život onih koji shvataju učenja Božje reči.

Psalam 127. Samo pet stihova dug, ovaj psalam je usredsređen na Gospodnje blagoslove koji se izlivaaju na dom i decu onih koji se uzdaju u Gospoda. Možda iz tog razloga se ova pesma smatra sapijencijalnim izrazom. Mudrost mora biti temelj na koji je položeno najdragocenije blago koje imamo: naša porodica.

Psalam 128. Šest stihova ovog kratkog psalma svrstano je među spise književnosti mudrosti jer se odnose na Božje blagostanje u domovima svih „koji se boje Gospoda“ (Psalam 128,1.4).

Psalam 133. Neki mogu dovesti u pitanje što je ovaj psalam uvršten u sapijencijalnu književnost Pisma. Međutim, izraz „kako je lijepo i krasno kad sva braća žive zajedno“ (Psalam 133,1) unosi u stih onu karakterističnu notu biblijske mudrosti koju smo do sada prepoznali kao istaknutu odliku književnosti mudrosti. Da budemo prožeti duhom bratstva želja je Svemogućega za nas kao Njegovih sledbenika. Takvo jedinstvo je praktičan dokaz hrišćanskog života.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Biblijska mudrost, kao što je naučavao Stari zavet, jeste razumevanje ključnih spasonosnih pitanja, kao što su naše poreklo (stvaranje), zakon (načela Božjeg karaktera u svakodnevnom životu), strah Gospodnji (pobožna ljubav koja rezultira radosnom poslušnošću), i kazna (sudbina pravednih i bezbožnih). Mudrost je takođe praktično znanje koje nas priprema da živimo zrelim i pobožnim životom u domu, sa svojim susedima, i na radnom mestu. Zatim, biblijska mudrost je božanski savet za skladan život sa supružnikom i decom. Pruža nam načela koja upravljaju našim raspolaganjem novcem i mnogim drugim aspektima svakodnevnog života.

Stavite izazov pred svoje učenike da razmišljaju o načinima na koje mogu da primene pouke koje su naučili ove sedmice u različitim životnim okolnostima. Podsetite ih da će im život u strahu Gospodnjem doneti veliku radost (Psalam 112,1).

9. biblijska doktrina

Blažen koji ide u ime Gospodnje

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 118,22.23

Ove sedmice proučavaćemo najuzvišeniju temu u celom Pismu: o našem Gospodu i Spasitelju, Isusu Hristu. Isusovo središnje mesto u celoj Bibliji je od ogromne važnosti za naše razumevanje Pisma, i u tom pogledu Psaltir nije izuzetak. U različitim pesmama hvale, opraštanja, pravde i kazne, Isus je prikazan kao Pastir, Mesija koji pati, Sin Davidov, Večni Car i Nebeski Sveštenik. Ovi opisi nam pomažu da bolje shvatimo Njegov istaknut položaj u planu iskupljenja i Njegovu ljubav prema svakome od nas.

Knjiga Psalama daje nam širu sliku o Isusovoj službi na Nebu i Njegovom drugom dolasku. Ove sedmice, razmotrićemo u Psaltiru neke od ovih gledišta o Isusu i Njegovom delu.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Pisci Novog zaveta smatrali su Knjigu Psalama važnim izvorom za razumevanje Hristovog života i rada. Novi zavet upućuje na mnoge tekstove iz Psaltira da pokaže kako Isus ispunjava starozavetna proročanstva. Neke od ovih referenci su „navodi“ (odnosno, doslovni citati) dok su druge „aluzije“ (indirektno upućivanje na starozavetni tekst i njegove misli, nasuprot doslovnom navodu).

U Psaltiru mnogi tekstovi upućuju na Hristovo božanstvo i Njegovu službu na zemlji. Ove reference otkrivaju nameru psalmista, kroz vođstvo Svetog Duha, da najave Isusov rad i stave ga u prvi plan. Imajući ovaj opšti pregled na umu, usmerimo svoju pažnju na stihove Psaltira koje novozavetni pisci primenjuju na Isusa.

Isus je Gospod Starog zaveta – On je Bog!

Proročanstvo	Psalam	Primena u Novom zavetu
Isusu se treba klanjati.	Psalam 97,7	Jevrejima 1,6
Isus, kao Bog, prima čast.	Psalam 45,6.7	Jevrejima 1,8.9
Isus je večni Stvoritelj.	Psalam 102,25-27	Jevrejima 1,10-12
Isus je Božji Sin.	Psalam 2,7	Dela 13,33; Jevrejima 1,5; Jevrejima 5,5

Isusovo božanstvo je važna tema za novozavetne pisce, kao što bi trebalo da bude i za nas. U prethodnoj tabeli možemo videti tekstove iz Psalama koji se odnose na Gospodnje božanstvo, koje Pavle i Luka primenjuju na Isusa. Isusovo božanstvo čini Njegovu žrtvu i jedinstvenom i moćnom; odnosno, Onaj koji je umro na krstu da nas otkupi bio je sam Stvoritelj. Kakva duboka misao! Nikada nećemo potpuno shvatiti njene uzvišene dubine u svim njenim dimenzijama, sada ili kroz beskrajne vekove večnosti, mada će nastojanje da razmišljamo o njenim predivnim istinama i njihovo usvajanje, ipak, preobraziti naša srca.

Isusov život i služba

Proročanstvo	Psalam	Primena u Novom zavetu
Isusovo utelovljenje i potpuna žrtva.	Psalam 40,6-10	Jevrejima 10,5-7
Revnost za kuću Božju jede Isusa.	Psalam 69,9	Jovan 2,17
Isus otvara za priču usta svoja.	Psalam 78,2	Matej 13,35
Isus će nahraniti narod hlebom života.	Psalam 78,24	Jovan 6,31
Isus je glava od ugla.	Psalam 118,22	Matej 21,42; Marko 12,10.11; Luka 20,17
Deca će slaviti Isusova dela u Hramu.	Psalam 8,2	Matej 21,16

Pisci Jevanđelja i Novog zaveta shvatili su da pojedini tekstovi iz Starog zaveta, kao što su određeni psalmi, ukazuju na Isusovu službu. Na osnovu brojnih navoda iz Psaltira u Novom zavetu, neko bi argumentovano mogao da kaže da su Psalmi omiljena knjiga među novozavetnim autorima. Novozavetni pisci koristili su Psalme da potvrde da su proroci prorekli značajne događaje vezane za Isusovu službu na zemlji, kao što je istaknuto pomoću šest događaja u tabeli iznad.

Isusova patnja i stradanje

Proročanstvo	Psalam	Primena u Novom zavetu
Isusa su izdali bliski saradnici.	Psalam 41,9	Jovan 13,18
Njegovi neprijatelji su Mu dali da pije žuč i sirće kada je bio žedan.	Psalam 69,21	Matej 27,34.48
Zaboravljen je od strane Boga.	Psalam 22,1	Matej 27,46; Marko 15,34
Isusu se rugaju.	Psalam 22,7	Matej 27,39; Luka 23,35
Njegovi neprijatelji mašu glavama.	Psalam 109,25	Matej 27,39
Oni prkose Isusovoj veri.	Psalam 22,8	Matej 27,43
Oni dele Njegove haljine.	Psalam 22,18	Matej 27,35; Marko 15,24
Isus postaje sramota svojim prijateljima.	Psalam 88,8	Luka 23,49
Isus izgovara svoje poslednje reči.	Psalam 31,5	Luka 23,46

Njegove kosti nisu slomljene.	Psalam 34,20	Jovan 19,36
Njegovo telo neće istrunuti u grobu.	Psalam 16,8-11	Dela 2,25-28; Dela 13,35

Apostoli su nastojali da pruže biblijske dokaze u prilog Isusove patnje i smrti, kao događaju koji je detaljno predviđen u Starom zavetu. (Imajte na umu da se ovde bavimo biblijskim dokazima uzetim samo iz Psaltira. Naravno, mnogo više dokaza u prilog Hristove patnje možemo pronaći u Starom zavetu, naročito u Knjizi proroka Isaije).

Mnoštvo biblijskih dokaza iz Psalama potvrđuje istinitost Isusove patnje, smrti i vaskrsenja. Isusovo raspeće i vaskrsenje su vrhunac istorije spasenja između pada i Drugog dolaska, kao i središnja tačka plana otkupljenja.

Isusovo veličanje nakon vaskrsenja

Proročanstvo	Psalam	Primena u Novom zavetu
Mesija sedi s desne strane Gospodu.	Psalam 110,1	Matej 22,34; Marko 12,36; Luka 20,42; Dela 2,34
Davidov potomak biće na Davidovom prestolu.	Psalam 132,11	Dela 2,30
Isus vlada narodima.	Psalam 2,1.2	Dela 4,25.26
Isus je sveštenik po redu Melhisedekovom.	Psalam 110,1	Jevrejima 5,6.10; Jevrejima 6,20; Jevrejima 7,17.21
Isus je poveo roblje.	Psalam 68,18	Efescima 4,7.8

Isusova služba pomirenja na nebu nije ništa manje važna od pomiriteljske žrtve koju je podneo na Golgoti. Prema tome, nije slučajno što je, među novozavetnim piscima, Psalam 110 najcitiraniji tekst iz Starog zaveta, ili se na njega najviše aludira. Na primer: Psalam 110,1 koristi se mnogo puta u Novom zavetu: Matej 22,44; Marko 12,36; Marko 16,19; Luka 20,42.43; Luka 22,69; Dela 2,34.35; 1. Korinćanima 15,25; Efescima 1,20; Kološanima 3,1; Jevrejima 1,3.13; Jevrejima 8,1; Jevrejima 10,12.13; Jevrejima 12,2; dok je Psalam 110,4 citiran ukupno četiri puta: Jevrejima 5,6; Jevrejima 6,20; Jevrejima 7,17.21.

Isusova nebeska služba, i naše razumevanje Njegovog dela za nas, u središtu je našeg svakodnevnog duhovnog iskustva kao hrišćana. Jevrejima poslanica kazuje, sa sigurnošću: „Za nadu koja nam je data, koji imamo kao tvrd i pouzdan lenger duše, koji ulazi iza najdalje zavjese, gdje Isus uđe naprijed za nas, postavši Poglavar sveštenski do vijeka po redu Melhisedekovu.“ (Jevrejima 6,18-20, gde se navodi kraj teksta Psalam 110,4).

Osobine Božjeg karaktera u Psalmima primenjene na Isusa u Novom zavetu

Da bismo dalje razumeli kako se mesijanske odlike date u Psalmima odnose na Isusa, istražimo sledeće primere iz Psaltira i njihovu primenu u Novom zavetu:

Gospodnja dobrota može se lično „ispitati“ ili iskusiti: Psalam 34,8 (1. Petrova 2,3).

Isus oprašta grehe: Psalam 103,2.3 (Luka 5,21.24).

On je Život: Psalam 36,9 (Jovan 1,4).

On je Stena: Psalam 18,2; Psalam 95,1 (1. Petrova 2,6; 1. Korinćanima 10,4).

On je pravedan: Psalam 129,4; Psalam 145,17 (1. Jovanova 1,9; 1. Jovanova 2,1)

On je sveprisutan: Psalam 139,8 (Efescima 1,23; Matej 18,20).

Njegovo carstvo je večno: Psalam 145,13 (Danilo 7,14, Sin čovečiji).

Njegova Reč stanuje u verniku: Psalam 119,11 (Kološanima 3,16).

Kao što ovi primeri pokazuju, Bog iz Psalama je Mesija otkriven u Novom zavetu. Prema tome, Bog Starog zaveta nije neko drugo božanstvo u odnosu na Božanstvo otkriveno u Novom zavetu.

Mesijanski ton Psalma 24

Pojedini psalmi upućuju na određene mesijanske događaje ili slike. Psalam 24 je jedan od takvih psalama. Prvi stihovi (1-6) povezani su sa Psalmom 15, s obzirom na njihovu tematsku sličnost. Psalam 24 takođe pruža uvid u identitet onih kojima je dozvoljeno da uđu u Svetinju, ili Božju svetugu goru.

Od 7. do 10. stiha, psalam poprima mesijanski ton. On opisuje kako Gospod ulazi u sveti grad. Mnogi komentatori, među kojima je i Elen Vajt, primenjuju ovaj deo na Isusovo vaznesenje na nebo (videti *Early Writings*, str. 190-192). Ovi stihovi su radostan opis Isusovog ulaska u nebesko carstvo, usred pevanja anđela, koji ga proglašavaju „Carem slave“ i „Gospodom krepkim i silnim, Gospodom silnim u boju“ (Psalam 24,8). Ovaj prizor je prikaz velikog budućeg događaja u malom kada će svi otkupljeni ući kroz kapiju u Sveti grad.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

U zaključku razmotrimo razloge zašto je lekcija za ovu sedmicu važna za naš duhovni život. Prvo, ona potvrđuje božansko poreklo proročke Reči. Kako bismo drugačije objasnili mnoštvo izjava biblijskih pisaca, od 10. do 5. veka pre Hrista, koji su sa nepogrešivom tačnošću prorekli ključne događaje u životu budućeg Mesije? Kako bi drugačije Isus, s druge strane, ispunio sve pojedinosti ovih proročanstava, ako ne vođstvom Duha, pod čijim nadahnućem su proroci predskazali dolazak Spasitelja? Danas su radna mesta, ešaloni akademija i nauka, i različite platforme društvenih medija pune podsmeha i prezira sumnjivih umova koji ismevaju Pismo. Suočeni sa takvim stepenom skepticizma, naša je iskrena nada da će lekcija za ovu sedmicu osnažiti veru vaših učenika u Pomazanika i Njegovu reč.

Ako ništa drugo, lekcija za ovu sedmicu otkriva jedinstvo Biblije. Iako je spolja gledano zbirka spisa različitih autora, zabeleženih na različitim mestima i u različitim kulturama tokom razdoblja od 16 vekova, ovi spisi zajedno čine kohezivnu celinu. Biblijske misli i teme pažljivo su isprepletane, otkrivajući da je Duh nadahnuo misli proroka i apostola koji su ih zabeležili. Krajni rezultat je stvaranje najvećeg remek-dela ikada zapisanog u ljudskoj istoriji. Naša vera i dela treba da se temelje na ovoj čvrstoj steni.

Na kraju, naše poređenje Psaltira sa Novim zavetom pružilo nam je nove uvide u Isusovu ličnost i karakter. Pismo je poput kovčega sa blagom u kome možemo otkriti dragocene bisere istine o našem zadivljujućem Bogu.

10. biblijska doktrina

Pouke iz prošlosti

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 78,3.4

Sveto pismo nije filozofska knjiga, ispunjena ljudskim nagađanjima u vezi sa Božjim osobinama i učenjima. Biblija opisuje Gospodnje delovanje u ljudskoj istoriji od početka vremena. Zahvaljujući njoj možemo da naučimo ko je On i kakvi su Njegovi planovi za čovečanstvo. Mnogi kritičari Pisma spotiču se o ovu biblijsku istinu. Ne mogu da prihvate ideju da Bog deluje u ljudskoj istoriji. Oni odbacuju misao da je Stvoritelj uključen u ljudska pitanja. Priznati Njegovu uključenost bilo bi isto što i priznati da je On Vladar univerzuma, zakoniti Gospodar i suvereni vladar svakog ljudskog bića; i budući da je takav, moramo prihvatiti Njegovu vladavinu i Njegov zakon. Poslednje što sebično srce želi da prizna je da Bog traži njegovu ili njenu odanost ili božansku vlast nad ljudskim životom.

Ove sedmice ćemo razmotriti kako su pisci psalama potvrdili Gospodnje delovanje u istoriji njihovog naroda.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Istorija kao stub Pisma

Kao što je spomenuto u uvodu, Biblija prikazuje izvršavanje namera Svevišnjega u ljudskim pitanjima od početka vremena. „U Božjoj reči zavesa je povučena u stranu, i možemo slobodno da gledamo, iza, iznad, i u svim igrama i sukobima ljudskih interesa, sila i strasti, kako oruđa Svemilostivoga tiho i strpljivo ostvaruju namere Njegove volje.“ (Elen Vajt, *Vaspitanje*, str. 173. original)

Od 1. Mojsijeve do Otkrivenja zapažamo izveštaj o iskupljenju. Sve što je Gospod učinio bilo je radi spasavanja izgubljenih duša. Ovaj cilj zapažamo u samom sadržaju Biblije: ona je knjiga o istoriji spasenja. Dok je 21 knjiga Biblije narativ po svojoj prirodi, ili sastavljena od izveštaja, ostatak knjiga – bilo da su proročanstva, poezija, književnost mudrosti, apokaliptička književnost ili pastoralne ili lične poslanice – takođe se odnose na izveštaje ili istoriju ili ih sadrže.

Pismo u svojoj celosti temelji se na razumevanju da je njegov Autor živ i da pokreće zemaljske događaje i da deluje u njima. Sila biblijske poruke počiva na ovoj činjenici. Kada saznajemo, na primer, da Bog upravlja morem, vetrovima, velikom ribom, vinom, i crvom u izveštaju o Joni, znamo da ova četiri poglavlja nisu samo priča o nejasnoj prirodi koju je pisac zabeležio pre nekoliko hiljada godina. Ako nas Biblija nečemu uči, to je da Stvoritelj vlada nad prirodnim silama, i onda i sada. Ukoliko uklonimo istorijski deo iz Pisma, dobićemo verske priče koje nemaju silu da izvrše uticaj na naš sadašnji život. Nažalost, ova situacija je upravo ono što zapažamo u našem društvu danas. Biblija odbacuje takvo sekularno razmišljanje i potvrđuje da Gospod ne samo da deluje u istoriji, već da takođe ima dinamičan i spasonosan odnos sa svojim stvorenjima.

Istorija ispričana u poeziji

Zanimljiva odlika Pisma je da su istorijski događaji često pripovedani u obliku poezije, kao što su i u prozi. Mi obično imamo tu unapred stvorenu ideju – nesumnjivo uslovljenu proučavanjem sekularne literature unutar naše kulture – da istorija treba da bude napisana samo formalnim stilom proze. U većini društava danas, poezija je rezervisana za izražavanje osećanja i ne smatra se prikladnom za ozbiljne spise ili istorijske teme.

Međutim, Sveto pismo prkosi svakom takvom književnom ograničenju ili klasifikaciji. Uporedite tekstove 2. Mojsijeva 14 i 15. Oba poglavlja govore o čudesnom razdvajanju Crvenog mora ali koriste različite književne forme za to. Izveštaj u 14. poglavlju se prevodi prozom, dok se izveštaj u 15. poglavlju prevodi poezijom. Pronalazimo istu tehniku i u tekstovima Sudije 4 i 5, u izveštaju o pobjedi Devore i Varaka nad Javinom, carem iz Asora, i njegovom vojskom. Četvrto poglavlje je napisano u prozi, dok je peto poglavlje prevedeno poezijom. Poređenja između proze i poetskog izveštaja o istim događajima su poučna; ne treba da odbacimo istorijske događaje iz Psalama kao manje istorijske ili autentične samo zato što su iskazani poezijom. Poezija je legitiman način izražavanja koji su biblijski pisci koristili, pod nadahnućem Svetog Duha, da bi se obratili verniku u vezi s Božjim delovanjem i utvrdili njegovu veru.

Paradigmatična važnost Izlaska u Starom zavetu

U Knjizi Psalama spominje se događaj, istaknut u šest pesama, na koji ćemo sada usmeriti svoju pažnju: u pitanju je Izlazak (Psalam 78,10-53; Psalam 80,8-11; Psalam 105,26-41; Psalam 106,7-33; Psalam 135,8-12; Psalam 136,10-22). Oslobođenje iz Egipta je, za Izrailj, simbol Božjeg izbavljenja od greha. U Psalmu 136 Izlazak je naporedo prikazan sa Stvaranjem kao dokaz Božje sile. Izlazak je temelj Deset zapovesti (2. Mojsijeva 20,2). Pasha, koja predstavlja sećanje na Izlazak, jeste izrailjska proslava Dana nezavisnosti. Međutim, Pasha je daleko više od samo građanske, političke ili vojne proslave, ona je duhovni praznik koji predskazuje još uzvišenije oslobođenje od strane Mesije. Izlazak predstavlja značajan vrhunac izrailjske istorije i prema tome odgovarajuću paradigmu Božjeg izbavljenja ljudske porodice od greha. Dalje, zbacivanje tlačitelja sa svog nepobedivog položaja u svetu; ogromna nevolja teške službe i ropstva; poniznost jednostavnog pastira koji je poslat kao oslobodilac; i zadivljujuća čuda koja je Svemogućí izvršio da spase svoj narod takođe čini ovaj narativ epskom dramom bez premca.

Paradigma Izlaska se ponavlja u Novom Izlasku kada su se Jevreji vratili iz Vavilona u Judeju. Pavle nam kazuje da su najvažnije pouke koje Izlazak može da usadi u nas vera da će Bog izbaviti svoj narod iz ovog sveta greha, i nada u novi život u Isusu Hristu (1. Korinćanima 10,1-4). Sve pojedinosti Pashe (2. Mojsijeva 12; 3. Mojsijeva 23,4-8; 5. Mojsijeva 16,1-8) jesu senke stvari koje će doći (videti Kološanima 2,16.17), otkrivajući u slikama i simbolima stradanje i smrt Isusa Hrista. Sa ovom mišlju na umu, možemo bolje da shvatimo zašto se usredsređenost na Izlazak u Psaltiru širi izvan jevrejskog naroda i ima posebno značenje za vernike u vreme kraja.

Recite svojoj deci

Božje delovanje u istoriji nudi nam još jednu važnu pouku, kao što psalmista kazuje:

„Otvaram za priču usta svoja, kazaću stare pripovijetke. Što slušasmo i doznasmo, i što nam kazivaše oci naši, nećemo zatajiti od djece njihove, naraštaju poznom javićemo slavu Gospodnju i silu Njegovu i čudesa koja je učinio.“ (Psalam 78,2-4)

U starom Izrailju roditelji su vaspitavali decu govoreći im o Božjim delima o kojima su im kazivali njihovi oci. Roditeljima je bila data zapovest da ponavljaju ova dela spasenja svojoj deci: pogubljenje prvorođene muške dece u Egiptu (2. Mojsijeva 13,14-16); čuda učinjena prilikom Izlaska (5. Mojsijeva 6,20-25); prelazak preko reke Jordan (Isus Navin 4,20-24). Takvo kazivanje obuhvatalo je više od jednostavnog učenja simbola vere i zakona napamet. Ono što je ovakav oblik vaspitanja obuhvatalo jeste misao da je snažno razumevanje istorije bilo najbolji način da sledeći naraštaj sačuva veru svojih roditelja.

Postoji određena namera u zapovestima da učimo svoju decu. Treba da ih poučavamo događajima iz istorije spasenja na što je više moguće različitih i zanimljivih načina. Pismo, kao i Isusova svedočanstva, opominju nas da neprijatelj ulaže sve svoje snage da obmane umove ljudi, naročito učenih, i da ih navede da odbace istoričnost Pisma. Ako sotona uspe da nas uveri da je Biblija samo skup priča, mnogi vernici će biti uvučeni u neverovanje i, samim tim, okrenuće se zadovoljstvima ovoga sveta.

Nemojte zaboraviti svoju prošlost

Često se kaže: „Ljudi koji zaborave svoju prošlost skloni su da je ponove.“ Slično tome, Duh proroštva kaže: „Nemamo se čega plašiti u budućnosti ako ne zaboravimo put kojim nas je Gospod vodio, kao i Njegove pouke iz prošlosti.“ (Elen Vajt, *Događaji poslednjih dana*, str. 72. original) Psalam 105,5 glasi: „Pamtite čudesa Njegova koja je učinio, znake Njegove i sudove usta Njegovijeh.“

Istorija je često beležena u vidu pesme da olakša njeno pamćenje i ulije biblijsku istinu u umove starog Izrailja. Mi možemo steći korist ukoliko primenimo ovu važnu istinu u svom životu. Ponavljanje čuda i dela providenja našeg svemoćnog Boga, kao što je zabeleženo u Pismu, i iz našeg ličnog iskustva, izvor je nadahnuća, vere i snage.

Bog je milostiv prema svom narodu

Za pisce psalama, podsećati se „slave Gospodnje, i sile njegove i čudesa koja je učinio“ (Psalam 78,4) bilo je od najviše važnosti. Božja dela u prošlosti su sigurnost da će On spasiti svoj narod od sadašnjih i budućih nevolja (Psalam 80,7-11.19). Bog je veran i seća se svog svetog zaveta datog svom narodu (Psalam 105,42.43) da će im darovati Obećanu zemlju u nasledstvo (Psalam 105,44; Psalam 136,21.22).

Naš Gospod je veran. On je uvek spreman da pokaže milost prema nama i našoj deci, uprkos našim greškama. Dakle, ne treba nikad da zaboravimo Njegovu ljubav prema nama i Njegovoj crkvi.

Slavite Gospoda i pevajte Mu

Potrudimo se da unesemo duh proslavljanja našeg Stvoritelja u naše lično bogosluženje i obožavanje kao zajednice. Da bismo ostvarili ovaj cilj, trebalo bi sa poštovanjem i pažljivo da biramo muziku koja će osnažiti naše bogosluženje.

Letimičan pogled na tematski indeks na kraju pesmarice biće dovoljan da zapazimo široku lepezu himni hvale koje su nam dostupne. Mnoge crkve su blagoslovene mnoštvom instrumenata. Takođe, na bogosluženju na raspolaganju možemo imati poslednju reč tehnike.

Ali šta sve to znači ako nam nedostaje duh hvale koji nas opominju da imamo, kao u tekstovima Psalam 105,1-7; Psalam 106,1-3; i Psalam 135,1-7? Ovi tekstovi nisu poziv da budemo bučni, već oduševljeni u proslavljanju Boga. Pozivaju nas da se usredsredimo na Božju milost i Njegova dela, kojima nema broja. Na osnovu toga, naloženo nam je da pevamo sa oduševljenjem u svom srcu, domu i crkvi.

Gospod sudi svom narodu

„Jer će suditi Gospod narodu svojem“ (Psalam 135,14) jedna je od najvažnijih tema u Psalmu 135. U ovoj pesmi psalmista naglašava kako je Bog oslobodio svoj narod iz Egipatskog ropstva (Psalam 135,8-14). Međutim, izbavljenje Božjeg naroda ne predstavlja samo presudu Egiptu, već rezultira opravdanjem Božjeg naroda. Mi kaznu obično smatramo posledicom suda, ali ovaj psalam nas

podseća da Božji sud daruje blagoslove i milost Njegovom vernom narodu. Izlazak je suštinsko ispoljavanje ove istine.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Sledi sažetak važnih misli iz lekcije za ovu sedmicu. Podelite ih sa svojim razredom:

- 1) Gospod je lični Bog. Pored toga, Gospod Starog zaveta je blisko uključen u događaje ljudskih bića.
- 2) Bog deluje čak i danas: ako je delovao u korist svog naroda u prošlosti, nema razloga da to ne čini i danas. Naša je prednost da vidimo Njegova dela u svom svakodnevnom životu.
- 3) Svaki događaj u ljudskom životu je u Njegovim rukama: naša lična iskutva, postupci i odluke naše crkve, upravljanje našom zemljom – On svime upravlja i sve vodi.

Slavite Gospoda što je naš Bog stvarna Ličnost i naš Prijatelj!

11. biblijska doktrina

Čežnja za Bogom na Sionu

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 84,2

Ove sedmice ćemo se usredsrediti na Sion kao temu (Božji grad, Jerusalem) kako je prikazan u Knjizi Psalama (videti Psalam 46; Psalam 84; Psalam 87; Psalam 122; i Psalam 125). Psalmi su puni nade i očekivanja da pravedni sigurno borave u Božjem svetištu, utočištu sigurnosti i mira.

Pojam Siona u Pismu je sam po sebi mešavina geografije, politike i teologije. Razmotrićemo ove različite aspekte da bismo shvatili duhovno značenje Siona za Božji narod u prošlosti, kao i za nas danas, kojima je hitno potrebna nada koju Sion nudi.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Geografija vezana za Sion

Položaj gore Sion u Jerusalimu u odnosu na goru Moriju ima važno teološko značenje. David je osvojio goru Sion (2. Samuilova 5,6.7; 1. Dnevnika 11,5-7), zauzevši relativno malo područje na gori koje je nazvano Grad Davidov. Prema severu, oko šest stotina metara udaljenosti, leži gora Morija, gde je Isak bio „prinet“ na žrtvu (1. Mojsijeva 22,1-12). Ovde je takođe stajao Gospodnji anđeo kraj gumna Orne Jevusejina, i bio je zadržan usred uništenja Izrailja zbog Davidovog greha kada je pokušao da izvrši popis naroda (2. Samuilova 24,16) nasuprot Božjoj volji. Nakon toga, David je kupio gumno i podigao oltar Gospodu na tom mestu i, u znak pokajanja zbog svoje drskosti, prineo je Bogu žrtve paljenice i žrtve zahvalne (2. Samuilova 24,25; uporediti 1. Dnevnika 21,15-30).

Solomunov hram i pomoćne zgrade takođe su bile izgrađene na ovom istom mestu (2. Dnevnika 3,1). Grad Jerusalem protezao se na sever i obgrlio svetu planinu, i na kraju je ime Sion počelo da uključuje Hramsku goru. Kao što smo videli u Psalmima, Sion se često odnosi na grad Jerusalem kao celinu (Psalam 48,1-3; Psalam 69,35; Psalam 74,2; Psalam 125,1.2).

Sion, sveta planina

Mnogo pre nego što je Solomun izgradio Bogu hram, Gospod se pokazao na gori Sinaj i naložio Izrailju da Mu izgradi Šator od sastanka da bi mogao da boravi među njima (2. Mojsijeva 25,8.9). Kada je Svetilište bilo završeno i podignuto, Bog je bio prisutan u oblaku koji se spuštao na Šator od sastanka i počivao na njemu (2. Mojsijeva 40,34.35), čineći ga središtem božanskog pojavljivanja i obožavanja za Izrailj. Prema tome, Bog je pomerio fizičku manifestaciju svog prisustva sa Sinaja usred izrailjskog tabora. Teofanija poput one na Sinaju nastavila je da se javlja iznad Šatora od sastanka tokom putovanja kroz pustinju.

Šator od sastanka nastavlja, utvrđuje i dovršava Božje delo sa gore Sinaj. Šator od sastanka, kao božansko mesto boravka, presudan je za kasnije razumevanje važnosti „svete gore“. Bog je prvobitno nastavao u Svetilištu, a kada je Solomun kasnije izgradio Njegov hram, njegovo postavljanje na brdu Morija dodelilo je tom brdu čast. Kada je car Solomun posvetio hram i pomolio se Bogu da izlije svoj blagoslov na njega, Gospod je izrazio svoje odobravanje u ognju sa neba (2. Dnevnika 7,1-3). Dakle, gora Morija u vreme izrailjskih careva smatrana je „svetom gorom“, zato što je Bog boravio tamo među svojim narodom.

Imajte na umu da Gospod nikada nije bio ograničen na jednu posebnu planinu. Niti je ograničen na određenu zemaljsku lokaciju u Starom zavetu, zato što nijedno mesto, samo po sebi, nije sveto. Iako

se često povezuje sa Sinajom i Sionom, Bog se otkriva u vezi sa mnoštvom različitih planina. On ispoljava svoje prisustvo kad god želi. Čak ni sam Sion ne zaslužuje nikakvo posebno priznanje kao Gospodnje zemaljsko prebivalište. Tačnije rečeno, Sion je jednostavno podnožje veličanstva koje čak ni nebesa ne mogu da obuhvate (1. O carevima 8,27; 2. Dnevnika 6,18).

Sion i njegova eshatološka perspektiva

Kako je Sion prikazan u Pismu? Gora Sion, koja je simbol Božjeg naroda (Isaija 29,8), takođe je mesto sa koga se Gospod bori protiv neprijateljskih naroda (Isaija 31,4) koji ratuju protiv Izrailja. Ostatak Izrailjev izaći će iz Siona i biće sačuvan (2. O carevima 19,31), i u Sion će se vratiti (Isaija 51,11). Spasenje se nalazi na Sionu (Isaija 37,32; Joilo 2,32). Ova gora takođe je povezana i sa kosmičkim znacima (Isaija 24,23). Na kraju, Gospod će vladati nad svojim narodom na gori Sion (Mihej 4,7) na novoj Zemlji.

Joilo 3,1-17 govori o sabiranju naroda u dolini Josafatovoj, gde će se Bog suditi sa njima i zalagati se za izbavljenje svog naroda. Dolina Josafatova je simboličko ime dato mestu konačnog suda. Geografski gledano, bio je to duboki usek koji je razdvajao Jerusalim od Maslinske gore, kroz koji je tekao Kedron. Zahvaljujući svom položaju, Josafatova dolina imala je značajnu ulogu u izrailjskim verskim tradicijama i obredima (1. O carevima 1,9.33.34); u verskim reformama Ase (1. O carevima 15,13; 2. Dnevnika 15,16); u Josijinoj vladavini (2. O carevima 23,4.6.12) i Jezekijinoj (2. Dnevnika 29,16; 2. Dnevnika 30,14); i u budućem očišćenju Jerusalima (Jeremija 31,40). Upravo je tamo Solomun pomazan za cara. Prema tome, postoji tesan odnos između „svete gore“, ili Siona, i suda i krunisanja cara.

Na vrhuncu sukoba između Gospoda i naroda: „Gospod će zagrmjeti sa Siona, i iz Jerusalima će pustiti glas svoj“ (Joilo 3,16), i Božji narod će znati da „sam Ja Gospod Bog vaš, koji nastavam u Sionu, u svetoj gori svojoj“ (Joilo 3,17).

Pravedni (Psalam 15,2-5) su opisani kao oni koji će boraviti na svetoj gori Božjoj (Psalam 15,1), odakle Bog odgovara na molitve (Psalam 3,4). Suprotno tome, oni koji zaborave Gospoda zaboravljaju Njegovu svetu goru (Isaija 65,11). Gospod je izabrao da zemaljski Sion učini središtem svog delovanja, ne zato što je on sam po sebi jedinstven i vredan, već zato što je želeo tako da učini.

Psalmi o Sionu vredni pomena

Psalam 2

Psalam 2 se prepoznaje kao carska, mesijanska, himna koja uzdiže Gospodnjeg Pomazanika. On sadrži sledeća tri aspekta ili teme: istorijski, mesijanski i kulturni ili molitveni. Psema se sastoji iz četiri strofe. U drugoj strofi (Psalam 2,4-6), Bog pokazuje svoj prezir prema oholosti naroda (Psalam 2,1-3); strofa se završava ukazivanjem da je Bog postavio cara na Sionu, svojoj svetoj gori (Psalam 2,6).

Ova himna poučava da Gospod vlada, sa svojim Pomazanikom, na Sionu. Još jednom je potvrđena misao da je gora sveta zbog prisustva nebeskog Božanstva u njenoj sredini.

Prema tome, Sion, sveta gora, posvećena teofanskom prisutnošću Gospodnjom u Njegovom hramu, sedište je Božje zemaljske vlasti, prebivalište pomazanog cara Izrailja, i prestonica sveta, pred kojom su svi narodi i carevi povezani vezama ljubavi ili gvozdenim okovima. (Uporedite sa Isaija 2,2-4 i Mihej 4,1-4, gde je gora doma Gospodnjeg utočište svim narodima i izvor pouke, vlasti i sveopšteg mira).

Psalam 2,6.7 otkriva da Gospod smatra svojim i Pomazanika i nadležnost nad gorom. Pomazanik i gora su od ključne važnosti za učenje o Božjem carstvu u Psalmima. U izboru cara kao Mog Pomazanika (Psalam 2,2), Mog Cara (Psalam 2,6) i „Mog Sina“ (Psalam 2,7), koji je postavljen na

„svetoj gori Mojoj“, vidimo da je izbor određen božanskom odlukom i da ljudska bića nemaju uticaja na ovo odabiranje. Hans Larondel tvrdi da „dokle god je Gospod boravio u Svetinji nad svetinjama u Svetilištu, ta gora je bila 'sveta' zato što je slava Božje šekine tamo nastavala“. (*Deliverance in the Psalms*, [Bradenton, FL: First Impressions, 2006], p. 55)

Psalam 48,1-3

Ovaj psalam proširuje mesijanski koncept Siona, i kao Božje prebivalište i kao prestonica Njegovog carstva. Psalmista peva o Gospodnjom brizi o Jerusalmu i izbjavljenju Njegovog naroda od ruku neprijatelja. Centralna tema pesme je proslavljanje Božje veličine, simbolički predstavljene Sionom, „na gori svetoj svojoj“ (Psalam 48,1).

U stihovima 1-3 psalmista koristi različite izraze da ukaže na mesto božanske manifestacije, kao što su „grad Boga našega“, „gora Sion“, „severna strana“, „grad cara velikoga“. Psalmista takođe upućuje na Sion kao ovu „svetu goru Njegovu“ što bi se moglo prevesti kao „gora posvećena Njemu“ (videti Psalam 2,6; Psalam 87,1; Psalam 121,1; Zaharija 8,3).

Psalam 99

U Psalmu 99 ponovo vidimo povezanost između gore Sion i izrailjskog iskustva i u pustinji i na gori Sinaj. Psalam je sastavljen iz tri strofe, od kojih se svaka završava rečenicom: „Da je svet!“ („Jer je svet“) (Psalam 99,3.5.9). Nakon uzdizanja Gospoda kao cara (Psalam 99,1), kao Onog koji stanuje na Sionu (Psalam 99,2), objavljujući da je „velik“, „strašan“ i „svet“ (Psalam 99,3), i „pravedan“ (Psalam 99,4), psalmista poziva narod da Mu se pokloni (Psalam 99,5).

Psalam 99,6-8 kazuje o iskustvima Mojsija, Arona i Samuila. Stub od oblaka nesumnjivo podseća na iskustvo iz pustinje, što neposredno upućuje na Mojsija i Arona, sa kojima je Bog razgovarao. Samuilu je takođe čuo kako Gospod govori u hramu u Silomu (1. Samuilova 3,1-14).

Psalam se završava pozivom da narod uzdigne Gospoda i pokloni Mu se „na svetoj gori Njegovoj“ (Psalam 99,9) zbog oprostaja koji je Bog pokazao prema njima na tom mestu (8. stih). Kao što vidimo iz lekcije, svetost koju je gora Sinaj nekada imala kao Božje prebivalište premeštena je na Sion nakon što je hram izgrađen na tom mestu.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Naš Bog Stvoritelj je izvrstan Učitelj. On koristi fizička mesta i materijalne stvari da izrazi duhovne pojmove, kao u slučaju doslovne gore Sion i okolnih brda. Kroz ovu očiglednu pouku, Izrailjci su bolje mogli da shvate Božji plan otkupljenja.

Sion je simbol Božjeg prisustva, mesta na kome Gospod posreduje za svoj narod i štiti ga. Kao Izrailjci u prošlosti, u svom srcu treba da gajimo žarku želju da budemo u prisustvu Svemogućega. Neosporno je da je zajedništvo Subotom važno. Međutim, u toku sedmice nastojmo takođe da se približimo Bogu u Njegovom nebeskom Svetilištu. „Da pristupimo s istinitijem srcem u punoj veri.“ (Jevrejima 10,22)

12. biblijska doktrina

Bogosluženje koje nikad ne prestaje

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 104,33

Pojam bogoslužnja se može sumirati na sledeći način: odgovor stvorenja na darove Stvoritelja. Dve biblijske istine su očigledne u ovom sažetku.

Prvo, Bog je ljudskom rodu darovao mnoge blagoslove. Ovi darovi treba da pobude zahvalnost u ljudskom srcu za veliku Božju ljubav kako bismo se mogli pridružiti psalmisti „da razglašujem hvalu Tvoju“ o svim „čudesima Tvojim“ (Psalam 26,7). Revnost psalmiste da pred drugima veliča Božju moć podseća nas da bogosluženje ima evanđeosku dimenziju. Prema tome, kao crkva, svetu treba da objavimo dela koja je Gospod učinio za svakog pojedinca, kao i Njegovu božansku milost.

Drugo, ljudska bića imaju urođenu sklonost da odgovore na Božja čuda. U odgovoru na božansku blagodat, treba da se poklonimo zahvalnog srca, pokoravajući sve u svom životu volji svog Stvoritelja i Otkupitelja.

Bogosluženje treba da izvire iz srca. U isto vreme, Knjiga Psalama uči nas da bogosluženje ne treba da se vodi hirovito. Postoje odgovarajući načini da se ukaže poštovanje Gospodu. Mudro održavanje ravnoteže između zahvalnosti i poslušnosti pune poštovanja učiniće naše bogosluženje prijatnim i ujedinjujućim.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Psaltir je knjiga bogoslužnja i knjiga za bogosluženje. Svaka pesma i molitva, na neki način, iskazuju vernost Bogu. Razmotrimo različite pristupe bogoslužnju u ovoj svetoj crkvenoj pesmarici.

Psalam 3: jutarnje i večernje bogosluženje

David je napisao Psalam 3 u vreme nevolje. David zna da može da se pouzda u Boga, i da će ga Gospod čuti (Psalam 3,4). Božje nežno staranje svakodnevno jača Davidovo poverenje u božansku vernost, kao što Psalam 3,5 otkriva. Ovaj tekst takođe osvežava sećanje na Psalam 55,17: „Večerom i jutrom i u podne tužim i uzdišem, i čuće glas moj.“ Ovaj stih nas uči da se bogosluženje može održati u srcu u svakom trenutku tokom dana.

Takođe, mesto ili lokacija ne predstavljaju smetnju našem bogoslužnju. Psalam 4,3 glasi: „Gospod čuje kad Ga zovem.“ Psalmista odmah dodaje: „Gnjeveći se ne griješite; razmislite u srcima svojim na posteljama svojim, i utolite.“ (Psalam 4,4) Bilo iz privatnosti spavaće sobe, kao u slučaju psalmiste, ili iz stenovite izolacije na Patmosu, gde je apostol Jovan bio izgnan, naše molitve se uzdižu Bogu, neometene geografskim položajem ili lokacijom.

Psaltir je pun ličnih molitava, žalopojki i blagoslova (Psalam 9; Psalam 10; Psalam 30; Psalam 32; Psalam 34; Psalam 40; Psalam 41; Psalam 92; Psalam 107; Psalam 116; Psalam 138). Zajedničko bogosluženje vernika počinje posvećenošću svakog člana crkve ličnoj pobožnosti.

Psalam 22: bogosluženje na velikom skupu

U Psalmu 22 primećujemo da David iznosi svoje stanovište u prvom licu jednine (Psalam 22,22.25). Bliskost i neposrednost ovog gledišta potkrepljuje misao da zajednička hvala vernika započinje pojedincem koji proslavlja Boga. David objavljuje: „Kazujem ime Tvoje braći; usred skupštine hvaliću Te.“ (Psalam 22,22) Zatim dodaje: „Tebe ću hvaliti na skupštini velikoj; zavjete svoje svršiću pred

onima koji se Njega boje.“ (Psalam 22,25) Kakva pouka za nas dok nastojimo da uđemo u Božje prisustvo na bogoslužnju! Psalam 22 nam pokazuje važnost zajedničkog bogoslužnja u crkvi za našu veru i životnu snagu. Našoj deci treba pomoći da shvate ovu važnu istinu kada ih vodimo u crkvu. Štaviše, mi idemo u crkvu u duhu poniznosti, ne toliko da primimo blagoslov koliko da ga darujemo i budemo blagoslov.

Iako je lično posvećenje osnova za zajedničko crkveno bogoslužnje, moramo isto tako istaći da vernici ne mogu napredovati ukoliko su izolovani. Prema tome, psalmista se pridružuje telu Božjeg naroda u bogoslužnju u tekstu Psalam 22,22-25. Tvrdnja „mogu da proslavljam Boga kod kuće; nisu mi potrebni vernici“ gubi na snazi pred ovim tekstom. Zajedničko crkveno bogoslužnje donosi jedinstvo, neguje ljubav među Božjim narodom i širom sveta oblikuje naš identitet.

Bogoslužnje u širem smislu

Kao što je zabeleženo u prvoj lekciji, Psaltir se završava Psalmom 145. Poslednjih pet pesama – od 146. do 150. Psalma – čine veličanstven zaključak knjige. S obzirom da je ukazivanje časti imenu Svemogućeg Boga cilj našeg obožavanja, ovih poslednjih pet melodija je prikladno posvećeno Njegovom obožavanju i hvali: „Pojte Gospodu pjesmu novu; hvala da Mu je na saboru svetijeh.“ (Psalam 149,1)

Glagol *halal* (jevrejski „slaviti“) koristi se u Psalmima 146-150 preko trideset puta, i svaka upotreba je povezana sa samim Bogom. Naši razlozi za proslavljanje Gospoda su, kao što je navedeno u ovim psalmima, mnogostruki. Gospod je naša pomoć i nada (Psalam 146,5); On je Stvoritelj i Održavalac (Psalam 146,6; Psalam 147,4.8.9.16-19); On brani i izbavlja uboge i potlačene (Psalam 146,7-9; Psalam 147,2.3); On podržava ponizne i kažnjava bezbožnike (Psalam 147,6; Psalam 149,4-9); On ispunjava potrebe svog naroda (Psalam 147,14; Psalam 146,7-9); i on zauvek vlada (Psalam 146,10). Psalam 148,13 sažeto iznosi vodeći razlog za naše bogoslužnje i proslavljanje Boga: „Jer je samo Njegovo ime uzvišeno, slava Njegova na Zemlji i na Nebu.“ Gospod je jedini Bog, i On je dostojan hvale zbog svog „visokog veličanstva“ (Psalam 150,2).

Naše bogoslužnje, i javno i lično, treba da bude održano mudro i pažljivo. Svakog dana treba da odvojimo vreme, a naročito svake Subote, da se podsetimo blagoslova koje je Gospod izlio na nas. Beleženje svakog blagoslova u dnevnik bilo bi od neprocenjive koristi i za našu veru i za bogoslužnje.

Kao što smo već zapazili, bogoslužnje je zajedničko iskustvo u kome učestvuje celo telo Hristovo (Psalam 147,12.19.20; Psalam 148,14; Psalam 149,1; Psalam 150,1). Iako pojedinac može da obožava Boga sam u privatnosti svoga doma, i prema ličnom razumevanju Pisma, Gospodnja je namera bila da se obožavanje iskazuje u Njegovom Svetilištu (Psalam 150,1) ili drugom posvećenom mestu za bogoslužnje, na zajedničkom skupu „na saboru svetijeh“ (Psalam 149,1). Naše bogoslužnje nije kompletno ako se stalno udaljavamo od ostalih i odajemo poštovanje Bogu sami.

Poslednje pesme Psaltira ne samo da pozivaju Božji narod da proslavlja Njegovo ime, već poziva ceo svet da obožava Stvoritelja i oda Mu poštovanje. „Sve što diše neka hvali Gospoda.“ (Psalam 150,6; uporediti sa Psalam 148,11.12) Kao što smo naučili ove sedmice, bogoslužnje ima evanđeosku dimenziju. Ako je naše bogoslužnje radosno, kreativno, inkluzivno i raznoliko, možemo pridobiti ljude za Gospodnje carstvo, i pridobićemo ih.

U skladu sa ovim prirodno se javlja sledeće pitanje koje zahteva određeno istraživanje: Koliko opsežno i sveobuhvatno treba da bude naše proslavljanje Boga? U Psalmu 148 psalmista podstiče ne samo anđele da proslavljaju Božje ime (Psalam 148,2), već i „Sunce i Mesec“ i „zvezde sjajne“ (Psalam 148,3). Kroz personifikaciju ovih stvorenih stvari i nebeskih tela (Psalam 148,3.4.7-10), psalmista nam

prenosi ideju da bogoslužjenje treba da prožima svaku sferu života. U svetlu ove biblijske istine, mnogi od nas, koji smo ograničili svoju hvalu i poštovanje prema Bogu samo na Subotu, postupiće dobro ukoliko ponovo razmotre svoje shvatanje obožavanja Boga i svoju praksu.

Poslednje tema za razmišljanje u Psalmima od 146. do 150. jeste upotreba instrumenata u obožavanju Boga. Sedam instrumenata se spominje u ovim poslednjim psalmima: 1) harfa (Psalam 147,7; Psalam 149,3; Psalam 150,3), 2) bubanj (Psalam 149,3; 150,4), 3) truba i 4) gusle (Psalam 150,3), 5) žičani instrumenti, 6) organ (Psalam 150,4) i 7) „kimvale gromovne“ (Psalam 150,5). Bogoslužjenje zahteva da Bogu prinesemo najbolje darove, i oblast muzike nije izuzetak. Sva tehnologija koju imamo danas na raspolaganju sigurno predstavlja blagoslov u službi u crkvi. U isto vreme, ništa ne može da se poredi sa živim pevanjem i muzikom. Ne samo da je takva muzika ličnija i neposrednija, već ima silu da dodirne srca na jedinstven način. Na osnovu ovih stihova, roditelji će dobro postupiti ako ohrabre svoju decu da nauče da sviraju neki muzički instrument i da pevaju. Treba da učinimo sve što možemo da olakšamo upotrebu različitih vrsta instrumenata na bogoslužjenju. Konačno, središte pažnje sve muzike na našem bogoslužjenju treba da bude da uzdignemo svog Spasitelja.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Bogoslužjenje je sastavni deo vernikovog iskustva, ne samo njegov dodatak. Knjiga Psalama pruža motivaciju i nadahnuće našem molitvenom životu. Dakle, treba pažljivo i uz molitvu da čitamo svaki psalam, sa namerom da produbimo svoju zajednicu sa Bogom. Pozovite učenike da pognu glavu i pomole se imajući otvorenu Bibliju pred sobom, koristeći reči Psalama kao svoju molitvu. Na ovaj način uočiće da Psalmi osnažuju njihovo lično predanje i odanost Gospodu.

Razmišljali smo o različitim oblicima bogoslužjenja u toku ove sedmice i načinima na koje oni mogu postati blagoslov u našem životu i našoj crkvi. Sada, u ovom poslednjem odeljku, okrećemo se praktičnoj primeni ovih načela. Primena različitih oblika bogoslužjenja ponekad donosi podele među nama u crkvi. To je siguran znak da se krećemo u pogrešnom pravcu. Naučili smo da bogoslužjenje donosi jedinstvo i sklad među Božjim narodom. Kada vlada skladan duh i namera u našem bogoslužjenju, vernici osećaju blagoslov iz tog iskustva. Zato je postizanje i održavanje ove ravnoteže toliko važno. Treba da joj težimo u svakoj oblasti bogoslužjenja, kao što je istaknuto u Našoj lekciji. U poniznosti duha budimo spremni da se priključimo drugim vernicima u skladnom bogoslužjenju posvećenom našem Stvoritelju: On to očekuje od nas.

13. biblijska doktrina

Čekaj na Gospoda

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Psalam 27,14

Pojam čekanja u Knjizi Psalama označava posedovanje, pokazivanje vere i istrajavanje u njoj. Vernici se pozivaju da čekaju na Gospoda i ispunjenje Njegovih obećanja, kao što su Avram i Sara bili pozvani da čekaju blagoslov obećanog deteta (1. Mojsijeva 12,1-4; 1. Mojsijeva 21,1-5), koji je, konačno, bio darovan posle 25 godina. Slično tome, Izrailj je čekao oslobođenje, podnoseći 430 godina u Egiptu, pre nego što su otišli u Obećanu zemlju (1. Mojsijeva 15,13; 2. Mojsijeva 12,40.41). Isto tako pisci psalama, sa istrajnom verom, drže se Božjih obećanja, kao što je to činio Danilo, koji je, na osnovu ispunjenja 70 godina iz Jeremijinog proročanstva (Jeremija 29,10.11), čekao na povratak Jevreja u Obećanu zemlju (Danilo 9,1.2). Jevreji su takođe stotinama godina čekali obećanog Mesiju, dok se nije ispunilo vreme i Isus došao na Zemlju u ljudskom telu.

Čekanje se sastoji iz dve promenljive: 1) iščekivanja da se ispunio obećanje i 2) očekivanja da će ono što je obećano biti ispunjeno u okviru određenog vremena ili do određenog trenutka. U životu, kada čekamo, aktivno iščekujemo neki događaj, bilo da čekamo nov posao, skoro venčanje, rođenje deteta, završetak akademskih studija, predstojeće putovanje, nov sastanak itd. Određeno vreme mora da protekne između očekivanja samog događaja i njegovog ispunjenja. Isto važi za Božja obećanja u našem svakodnevnom životu, kao i za konačno ispunjenje velikih događaja u planu otkupljenja.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Pisci psalama koriste šest jevrejskih glagola ili reči kada žele da predstave izazove vezane za čekanje. Ukratko ćemo razmotriti svaki od njih.

Qawah

Qawah je najčešći jevrejski glagol koji se upotrebljava da iskaže pojam „nade“, koja se takođe može izraziti glagolskim oblikom „čekati“, „očekivati“. Svih dvadeset puta koliko se *qawah* javlja u Psaltiru, Gospod je objekat, ili Onaj za kim čeznu: „I koji se god u Te uzdaju (ili 'čekaju Te'), neće se osramotiti.“ (Psalam 25,3; videti Psalam 69,6); „Bezazlenost i pravda neka me sačuva, jer se u Tebe uzdam ('Tebe čekam')“ (Psalam 25,21); „Da, u Bogu se smiri ('čekaj Boga') dušo moja, jer je u Njemu nad moj.“ (Psalam 62,5) Kao što ovi stihovi u velikoj meri pokazuju, uvek treba da se uzdamo u Gospoda.

Imenica „nada“ (jevrejski *tiqvah*) takođe potiče od glagolskog korena *qawah*: „Jer si Ti nadanje moje, Gospod je Gospod pouzdanje moje od mladosti moje.“ (Psalam 71,5) Prema psalmisti jedina nada koju imamo u ovom životu je u Bogu. Nakon razmišljanja o tome koliko je ovaj život kratak, psalmista uzvikuje Gospodu: „Nad je moj u Tebi.“ (Psalam 39,7)

Glagol *qawah* može se koristiti i u negativnom smislu, kao u čekanju da ruka neprijatelja uništi Božji narod (Psalam 56,6; Psalam 119,95). Negativna upotreba ove reči podseća nas, kao grešnike, da je naša nada često usredređena na iščekivanje rđavog ishoda. Da bismo se sačuvali od ovakve sklonosti, naša očekivanja moraju poteći iz srca preporođenog Duhom Svetim.

Yahal

Yahal znači „čekati, nadati se, istrajavati, čeznuti“. Posle *qawah*, to je glagolski koren koji se u Starom zavetu najviše koristi da izrazi nadu. Od 48 puta koliko se javlja, 21 od tih primera nalazimo u Knjizi Psalama. *Yahal* je obično povezan sa *qawah* (O Jovu 30,26; Psalam 39,8; Psalam 130,5; Priče 10,28; Priče 11,7; Isaija 51,5).

U Knjizi o Jovu, *yahal* se obično primenjuje na nadu koja je uzaludna, koja se čini beskorisnom, te prema tome nije povezana sa Bogom (O Jovu 6,11; O Jovu 14,14; O Jovu 29,21). Međutim, to nije slučaj u Psaltiru. Bog je jasan predmet nade koja je prevod reči *yahal*, kao što je navedeno: Psalam 31,24: „Svi koji se u Gospoda uzdate“; Psalam 33,22: „Kao što se uzdamo u Tebe“; Psalam 38,15: „Jer Tebe, Gospode, čekam“; Psalam 39,7: „Nad je moj u Tebi“; Psalam 42,11: „Uzdaj se u Boga“; Psalam 69,3: „Pobijelješe mi oči pogledajući Boga“. Naš Stvoritelj je dostojan našeg poverenja. Naše poverenje u Njegovu vernost i ljubav je temelj istinske vere, i osnova odnosa između Boga i ljudi. Ovaj odnos se temelji na Njegovoj milosti i Njegovoj dobroti, koje daruje onima koji se uzdaju u Njega (Psalam 33,18; Psalam 147,11).

U svetlu prethodno spomenutih biblijskih istina, smatramo da je svrsishodno da usmerimo svoju pažnju, još jednom, na 119. Psalam. Kao što ovaj psalam svedoči, predmet nade je Božja Reč (Psalam 119,43,49,74,81,114,147). Štaviše, reči iz usta Božjih, kao što je zabeleženo u Pismu, jedini su pravi temelj hrišćanske vere. Upravo unutar stranica Pisma i u okviru obećanja datih u njemu hrišćani mogu pronaći sigurnost nade i spasenja. Neprijatelj je svestan ove činjenice i Bibliju je učinio posebnim predmetom svojih napada, pokušavajući da odvрати vernike od njenih istina ili ih prevari i navede da poveruju da je Pismo samo mit, plod ljudske mašte. Svi dokazi koje pronalazimo u prilog Bibliji, njenu preobražavajuću silu, ispunjena proročanstva i divna obećanja, treba da nas podstaknu da se pridružimo psalmisti u objavljivanju: „Uzdam se u Riječ Njegovu.“ (Psalam 130,5) Iznad svega, naša pažnja treba da bude usredsređena na Pisma kao na izvor sve naše nade.

Hkah

Glagol *hkah* znači „čekati, istrajati, očekivati, nadati se“. Kao i u slučaju prethodnog glagola, *yahal*, objekat glagola *hkah* je obično Bog (Isaija 8,17; Isaija 30,18; Isaija 64,4; Sofonija 3,8).

Hkah se koristi samo dva puta u Psalmima. Prvi put se javlja u tekstu Psalam 33,20, pesmi koja uzdiže Stvoritelja i Održavaoca sveta (Psalam 33,1-11). Psalam 33,12 je ključan stih ovog psalma, koji kazuje da je Gospod izabrao Božji narod. Taj izbor je temelj vernikovog pouzdanja u Boga. Suprotno tome, ne možemo se uzdati u silu oružja ili vojske (Psalam 33,16.17). Psalmista objavljuje: „Duša se naša uzda u Gospoda; On je Pomoć naša i Štit naš.“ (Psalam 33,20) Kao ljudi koji živimo u sekularnoj, materijalističkoj kulturi, skloni smo da se uzdamo u novac, u svoje sposobnosti i diplome, u nauku, ili svoju državu; ali kao hrišćani, naše poverenje treba da počiva samo na Gospodu.

Druga upotreba glagola, u Psalmu 106, ukazuje na nedostatak strpljenja, postojanog duha. Psalam 106 je istorijski psalam, kao što smo videli u prethodnoj lekciji. U tekstu Psalam 106,7-11 pisac se priseća Božjih čuda učinjenih za Njegov narod u vreme Izlaska i kasnijeg putovanja u pustinji. Međutim, Božji narod „brzo zaboraviše djela Njegova, i ne počekaše (*hkah*) volje Njegove“ (Psalam 106,13). Mi se danas suočavamo sa istim velikim iskušenjem. Takođe suviše lako zaboravljamo šta je Gospod učinio u našem životu, što nam otežava da čekamo na Njegova obećanja. Srce koje zaboravlja da čeka Gospoda može načiniti očajan pokušaj da „pomogne“ Gospodu da ispuni svoja obećanja, kao što vidimo u izveštaju o Jakovu i njegovoj majci Reveki. Njihovo nestrpljenje da obezbede blagoslov prvenštva, skoro po svaku cenu, služi kao snažan podsetnik da čekamo da Gospod pruži, u svoje vreme, ono što je obećao.

Dumah

Dumah je imenica koja znači „tišina, odmor“. „Odnosi se na tišinu smrti (Psalam 94,17; 115,17)... *dumah* ukazuje na tišinu ili počivanje koje odražava poverenje u Boga (Psalam 39,2 [3]; 62,1 [2]) ili na nedostatak tišine koja je posledica Božje očigledne neaktivnosti (Psalam 22,2).“ (*New International Dictionary of Old Testament Exegesis*, entry on *dumah*, vol. 1, p. 912)

Psalam 62 koristi ovu imenicu da označi čekanje u tišini. Javlja se dva puta, kao što sledi:

Psalam 62,1: „Ta, u Boga je mir duši mojoj, od Njega je spasenje moje.“

Psalam 62,5; „Da, u Bogu se smiri, dušo moja; jer je u Njemu nad moj.“

Na drugom mestu u Pismu „čekanje“ nagoveštava „ćutanje“. U trenucima čekanja, najbolji način da istrajemo i ostanemo postojani jeste da budimo tihi i razmišljamo o Božjoj Reči. Takav način razmišljanja pomaže nam da se pripremimo za ispit istrajnosti kroz koji moramo proći pre nego što ugledamo ispunjenje svojih očekivanja. Dok čekamo, Pismo nas teši sledećim rečima: „Jer će još biti utvara do određenoga vremena, i govoriće šta će biti do posljotka i neće slagati; ko oklijeva, čekaj je, jer će zacijelo doći, i neće odocniti.“ (Avakum 2,3)

Sabar

Glagol *sabar* se koristi mnogo manje da označi nadu u Starom zavetu nego reči koje smo do sada razmatrali. *Sabar* prenosi ideju o „očekivanju, nadanju, ispitivanju“. Psalmista sa poverenjem kazuje: „Blago onome, kojemu je Pomoćnik Bog Jakovljevi, kojemu je nadanje u Gospodu, Bogu njegovu.“ (Psalam 146,5) Poverenje u Gospoda doneće sreću verniku, čak i usred iskušenja. Proučavali smo o razlozima da se uzdamo u Boga i da Ga obožavamo; suština ovih razloga je nada.

Zanimljivo je da psalmista dva puta koristi glagol *sabar* da izrazi čekanje, i, kao takav, on pokazuje šta je čekanje. Psalam 104,27 i Psalam 145,15 opisuju životinje koje čekaju da ih Stvoritelj nahrani: „Sve Tebe čeka“ i „Oči su svijeh k Tebi upravljene“. Ova slika podseća nas na Isusove reči: „Pogledajte na ptice nebeske kako ne siju, niti žnju, ni sabiraju u žitnice; pa Otac vaš nebeski hrani ih. Nijeste li vi mnogo pretežniji od njih?“ (Matej 6,26) Kao što nas ova slika poučava, treba da čekamo, sa strpljivim iščekivanjem ptica nebeskih, bez muke i očajanja, na blagoslove sa neba koje nam je Bog obećao. Dok negujemo strpljenje i poniznu veru deteta, bićemo ojačani dok čekamo. Naš molitveni život, kao rezultat, biće takođe snažniji.

Hil

Glagol *hil* znači „raditi, previjati se, drhtati“, kao i „poroditi se“ ili „doneti na svet“. Prema tome, Psalam 37,7 može se doslovno prevesti: „Osloni se na Gospoda i 'porodi se ili rađaj' za Njega.“ Ono što ovaj tekst nagoveštava jeste da je strpljiva istrajnost koju moramo negovati dok čekamo da se ispune Božja obećanja poput muke buduće majke koja iščekuje da rodi dete. Ovo vreme patnje podrazumeva težak porođaj, snažan bol i suze. Međutim, rezultat u vidu donošenja novorođenčeta na svet nadoknađuje iščekivanje i doživljenu patnju. Na isti način, čekanje Gospoda često obuhvata trenutnu muku i patnju, ali ishod će biti bogati Gospodnji blagoslovi.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Nada je važna komponenta svakog aspekta zemaljskog i duhovnog života. Apostol Pavle je svrstava, zajedno sa verom i ljubavlju, među tri vrhunske vrline plodonosnog hrišćanskog života ispunjenog Duhom (1. Korinćanima 13,13).

Nada nas nadahnjuje da istrajemo suočeni sa bolešću i tragedijom. Nada je oganj koji gori u nama, koji rasplamsava želju da shvatimo silu Božjih obećanja. Plamen se održava zahvaljujući

svakodnevnom čitanju Pisma i razmišljanjem o njemu. Svaka nevolja u našem životu pronalazi rešenje u posebnom biseru biblijske istine. Nada je ruka koja uzima ova blistava blaga i čvrsto ih postavlja u srce. Dok čekamo da Gospod ispuni obećanja, naša istrajnost će biti na ispitu, ponekad satima, ponekad godinama, ali nada nam daje snagu da ostanemo čvrsti, bez obzira na trajanje ili jačinu naše probe.

Sa sigurnošću možemo reći da je nada osobina koja naše oči usmerava prema nebu dok čekamo Isusov drugi dolazak.